

สรุปสถานการณ์ มลพิษของประเทศไทย

พ.ศ.

Thailand

กรมควบคุมมลพิษ

2547

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กรมควบคุมมลพิษ
POLLUTION CONTROL DEPARTMENT

คำนำ

สรุปสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย พ.ศ. 2547 กรมควบคุมมลพิษจัดทำขึ้นเพื่อใช้รายงานข้อมูลด้านมลพิษให้กับสาธารณชน เพื่อทราบเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในรอบปี พ.ศ. 2547 ทั้งข้อมูลสถานการณ์คุณภาพน้ำ คุณภาพอากาศและมลพิษทางเสียง กากของเสีย สารอันตราย รวมทั้งเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในรอบปี

กรมควบคุมมลพิษ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าสรุปสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย พ.ศ. 2547 นี้ จะเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจทั่วไป ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน นักวิชาการ ประชาชน นักศึกษา เพื่อให้การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านมลพิษเป็นไปอย่างถูกต้อง และทันต่อเหตุการณ์มากขึ้น

กรมควบคุมมลพิษ
เดือนเมษายน 2548

สารบัญ

	หน้า
สถานการณ์คุณภาพแหล่งน้ำ	3
• คุณภาพแหล่งน้ำจืด	3
• คุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง	6
• แม่น้ำน่านเน่าเสีย	8
• การฟื้นฟูและปรับปรุงระบบรวบรวม และบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชน	10
สถานการณ์คุณภาพอากาศและเสียง	12
• คุณภาพอากาศ	12
• มลพิษทางเสียง	18
• การแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองในพื้นที่หน้าพระลาน	20
สถานการณ์ด้านกากของเสีย	24
• ขยะมูลฝอยชุมชน	24
• การใช้ประโยชน์ของเสีย	25
• ของเสียอันตราย	28
• การลักลอบฝังกลบกากของเสียที่เป็นอันตราย บริเวณตำบลกลางดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา	29
สถานการณ์ด้านสารอันตราย	33
• สารอันตราย	33
• การปนเปื้อนของสารแคดเมียม ในลุ่มน้ำแม่ตา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก	39
• ปัญหาการใช้สารเคมีในสวนส้ม พื้นที่อำเภอไชยปราการ อำเภอฝาง และอำเภอแม่ฮาด จังหวัดเชียงใหม่	41
การร้องเรียนปัญหามลพิษ	42
การตรวจสอบและบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมตาม พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535	44
การตรวจสอบ ตรวจจับและห้ามใช้รถยนต์ควันดำ	47

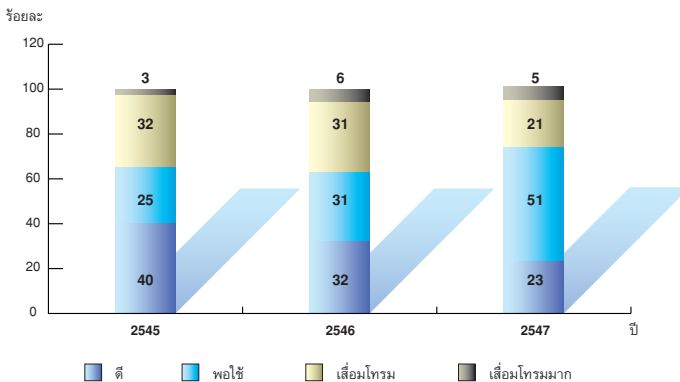

สถานการณ์คุณภาพแหล่งน้ำ

● คุณภาพแหล่งน้ำจืด

จากการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำทั่วประเทศในแม่น้ำสายสำคัญจำนวน 48 สาย และแหล่งน้ำนิ่ง 4 แหล่ง (กว๊านพะเยา บึงบอระเพ็ด หนองหาน และทะเลสาบสงขลา) โดยใช้ดัชนีคุณภาพน้ำทั่วไป (WQI)¹ ปี 2547 พบว่าคุณภาพน้ำทั่วประเทศโดยรวมอยู่ในระดับดีพอใช้ เสื่อมโทรม และเสื่อมโทรมมาก คิดเป็น

ร้อยละ 23 51 21 และ 5 ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบคุณภาพน้ำย้อนหลัง 3 ปี ตั้งแต่ปี 2545 - 2547 พบว่าคุณภาพน้ำที่อยู่ในระดับพอใช้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในขณะที่คุณภาพน้ำที่อยู่ในระดับเสื่อมโทรม มีแนวโน้มลดลง ส่วนคุณภาพน้ำที่อยู่ในระดับเสื่อมโทรมมากเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย (รูปที่ 1)

รูปที่ 1 คุณภาพน้ำของแหล่งน้ำจืดทั่วประเทศ เปรียบเทียบ ปี 2545 2546 และ 2547

การเปลี่ยนแปลงคุณภาพน้ำ มีสาเหตุสำคัญมาจากแหล่งน้ำมีปริมาณแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมดและกลุ่มฟิคอลโคลิฟอร์มลดลง ทั้งนี้ คุณภาพน้ำของแหล่งน้ำทั่วประเทศในปี 2547 จำแนกได้ดังตารางที่ 1

¹ดัชนีคุณภาพน้ำทั่วไป (WQI) พิจารณาจากค่าคุณภาพน้ำ 8 ตัว คือ ออกซิเจนละลาย (DO) ความสกปรกในรูปสารอินทรีย์ (BOD) ไนเตรท (NO₃) ฟอสฟอรัสรวม (TP) ของแข็งรวม (TS) และของแข็งแขวนลอย (SS) แบคทีเรียกลุ่มฟิคอลโคลิฟอร์ม (FCB) ความเป็นกรด-ด่าง (pH)

ตารางที่ 1 สรุปคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำจืดที่สำคัญของประเทศไทย ปี 2547

เกณฑ์ คุณภาพน้ำ	ภาคเหนือ	ภาคกลาง	ภาคตะวันออก	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคใต้	ร้อยละของ แหล่งน้ำ ทั้งหมด
ดี (แหล่งน้ำผิวดิน ประเภทที่ 2)	แม่แจ่ม บึงบอระเพ็ด	แควน้อย เพชรบุรีตอนบน	เวฬุ	หนองหาน สงคราม พอง ลำปาว ชี อูน	ตาปีตอนบน หุมตวง สายบุรี	23
พอใช้ (แหล่งน้ำผิวดิน ประเภทที่ 3)	วัง ปิง กก ยม ลี้ อึง น่าน กว๊านพะเยา	เจ้าพระยาตอนบน ท่าจีนตอนบน แม่กลอง น้อย แควใหญ่ กุยบุรี สะแกกรัง ปราณบุรี เพชรบุรีตอนล่าง	ตราด ปราจีนบุรี พังราด จันทบุรี	ลำชี เสียว เลย	ตาปีตอนล่าง ปากพ่อง ตรัง ทะเลน้อย หลังสวน ปัตตานีตอนบน ทะเลหลวง ปัตตานีตอนล่าง	51
เสื่อมโทรม (แหล่งน้ำผิวดิน ประเภทที่ 4)	กวัง	ลพบุรี ป่าสัก ท่าจีนตอนกลาง เจ้าพระยาตอนล่าง เจ้าพระยาตอนกลาง	นครนายก ระยอง บางปะกง ประแสร์	มูล ลำตะคองตอนบน	ชุมพร	21
เสื่อมโทรมมาก (แหล่งน้ำผิวดิน ประเภทที่ 5)	-	ท่าจีนตอนล่าง	-	ลำตะคองตอนล่าง	ทะเลสาบสงขลา	5

หมายเหตุ

คุณภาพน้ำ	การใช้ประโยชน์
ดี	การอนุรักษ์สัตว์น้ำ การประมง การว่ายน้ำ กีฬาทางน้ำ การอุปโภคและบริโภค โดยต้องทำการฆ่าเชื้อโรคและปรับปรุงคุณภาพน้ำก่อน
พอใช้	การเกษตร การอุปโภคและบริโภค โดยต้องทำการฆ่าเชื้อโรคและปรับปรุงคุณภาพน้ำก่อน
เสื่อมโทรม	การอุตสาหกรรม การอุปโภคและบริโภค โดยต้องทำการฆ่าเชื้อโรคและปรับปรุงคุณภาพน้ำเป็นพิเศษก่อน
เสื่อมโทรมมาก	การคมนาคม

ภาคเหนือ แหล่งน้ำในภาคเหนือ มีคุณภาพน้ำดีขึ้นจากปี 2546 เนื่องจากค่าแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมดและกลุ่มฟิคอลโคลิฟอร์มลดลง โดยพบว่าแม่น้ำวัง ยม น่าน มีคุณภาพน้ำเปลี่ยนแปลงจากระดับเสื่อมโทรมเป็นระดับพอใช้ และบึงบอระเพ็ดมีคุณภาพน้ำเปลี่ยนแปลงจากระดับพอใช้เป็นระดับดี ปัญหาคุณภาพน้ำที่สำคัญในภาคเหนือ คือ การปนเปื้อนของแบคทีเรียกลุ่มฟิคอลโคลิฟอร์มในชุมชนเมืองริมแม่น้ำกวัง บริเวณเทศบาลเมืองลำพูน (5,000 หน่วย) และริมแม่น้ำปิง บริเวณเทศบาลเมืองเชียงใหม่ (44,000 หน่วย) และพบว่าทุกแม่น้ำมีค่าความขุ่นสูงในช่วงฤดูฝน (เฉลี่ย 70 NTU; ข้อเสนอแนะจากกรมประมง ความขุ่นในแหล่งน้ำ ไม่ควรเกิน 100 NTU)

ภาคกลาง แหล่งน้ำในภาคกลางส่วนใหญ่ มีคุณภาพน้ำดีขึ้นกว่าปี 2546 เนื่องจากปริมาณแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมดลดลง และออกซิเจนละลายเพิ่มขึ้น โดยแม่น้ำแม่กลอง น้อย ปราณบุรีและเพชรบุรีตอนล่างมีคุณภาพน้ำเปลี่ยนแปลงจากระดับเสื่อมโทรมเป็นพอใช้ แม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่างมีคุณภาพน้ำเปลี่ยนแปลงจากระดับเสื่อมโทรมมากเป็นเสื่อมโทรม อย่างไรก็ตามมีแหล่งน้ำที่มีคุณภาพน้ำต่ำลงเนื่องจากค่าแบคทีเรียกลุ่มฟิคอลโคลิฟอร์มและความสกปรกในรูป

สารอินทรีย์เพิ่มขึ้น ได้แก่ แม่น้ำแควใหญ่ และสะแกกรัง โดยมีคุณภาพน้ำเปลี่ยนแปลงจากระดับดี เป็นพอใช้ โดยแม่น้ำท่าจีนตอนล่าง ตั้งแต่อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ถึงอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ยังเป็นแหล่งน้ำที่มีปัญหาอยู่เสมอ โดยมีการปนเปื้อนของแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมดสูง (118,000 หน่วย) และแบคทีเรียกลุ่มฟิคอลโคลิฟอร์มสูง (22,400 หน่วย) ออกซิเจนละลายต่ำ (1.0 มก./ล.) และแอมโมเนียสูง (1.1 มก./ล.)

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แหล่งน้ำในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่มีคุณภาพน้ำอยู่ในระดับพอใช้และดี ยกเว้นแม่น้ำมูลมีคุณภาพน้ำต่ำลงจากระดับพอใช้เป็นเสื่อมโทรม โดยมีสาเหตุจากปริมาณแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมดและแบคทีเรียกลุ่มฟิคอลโคลิฟอร์มสูงขึ้น (9,800 หน่วย และ 6,600 หน่วยตามลำดับ) บริเวณที่เป็นปัญหา คือ แม่น้ำลำตะคองตอนล่าง บริเวณอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมาซึ่งมีคุณภาพน้ำอยู่ในระดับเสื่อมโทรมถึงเสื่อมโทรมมาก พบการปนเปื้อนของแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด และแบคทีเรียกลุ่มฟิคอลโคลิฟอร์ม ในปริมาณสูง (95,000 หน่วย และ 31,000 หน่วย ตามลำดับ) นอกจากนี้ยังพบว่า แม่น้ำเสียวบริเวณฝายห้วยเสียว อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม มีค่าความเค็มสูงกว่าค่าปกติของแหล่งน้ำจืดอันเนื่องจากการได้รับอิทธิพลจากแหล่งเกลือใต้ดินตามธรรมชาติ

ภาคตะวันออก แหล่งน้ำในภาคตะวันออกส่วนใหญ่มีคุณภาพน้ำต่ำลงจาก ปี 2546 เนื่องจากปริมาณแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมดและความสกปรกในรูปสารอินทรีย์สูงขึ้น โดยแม่น้ำบางปะกงและแม่น้ำนครนายก มีคุณภาพน้ำเปลี่ยนแปลงจากระดับพอใช้เป็นเสื่อมโทรม ปัญหาคุณภาพน้ำที่สำคัญในภาคตะวันออก คือ การรुकูล้ำของน้ำทะเลในช่วงหน้าแล้งและการปนเปื้อนของแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมดและแบคทีเรียกลุ่มฟิคอลโคลิฟอร์มในพื้นที่ชุมชนหนาแน่น บริเวณที่เป็นปัญหา คือ แม่น้ำนครนายก บริเวณอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก (มีปริมาณ 68,600 และ 61,900 หน่วย ตามลำดับ) แม่น้ำประแสร์ บริเวณสะพาน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง (มีปริมาณ 550,000 และ 80,000 หน่วย ตามลำดับ)

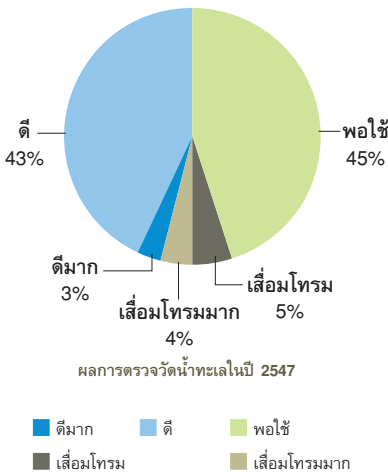
ภาคใต้ แหล่งน้ำในภาคใต้ส่วนใหญ่มีคุณภาพน้ำดีขึ้น เนื่องจากการปนเปื้อนแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมดและแบคทีเรียกลุ่มฟิคอลโคลิฟอร์มลดลง ได้แก่ แม่น้ำปัตตานีตอนล่าง ตรัง และหลังสวนมีคุณภาพน้ำเปลี่ยนแปลงจากระดับเสื่อมโทรมเป็นพอใช้ ปัญหาคุณภาพน้ำที่สำคัญในภาคใต้อย่างคงเป็นการปนเปื้อนของแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมดและแบคทีเรียกลุ่มฟิคอลโคลิฟอร์มในพื้นที่ชุมชนหนาแน่น บริเวณที่เป็นปัญหาอยู่เสมอ คือ ทะเลสาบสงขลา บริเวณปากคลองสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา (มีปริมาณ 544,000 และ 119,000 หน่วย ตามลำดับ)

คุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง

ผลการตรวจวัดคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งทั่วประเทศ ในปี 2547 จำนวน 240 สถานี (23 จังหวัด) ในช่วง 2 ฤดู คือฤดูแล้ง (เมษายน-พฤษภาคม) และฤดูฝน (กรกฎาคม-สิงหาคม) และการประเมินสถานการณ์โดยใช้ดัชนีคุณภาพน้ำทะเล (Marine Water Quality Index¹) พบว่ามีสถานีที่มีคุณภาพน้ำอยู่ในระดับดีมาก ดี พอใช้ เสื่อมโทรม และเสื่อมโทรมมาก ร้อยละ 3 43 45 5 และ 4 ตามลำดับ และดัชนีคุณภาพน้ำทะเลทั่วประเทศแสดงดังแผนผังที่แสดงดัชนีคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งประเทศไทย ปี 2547

คุณภาพน้ำทะเล ปี 2547 พบว่าพื้นที่อ่าวไทยตอนใน ได้แก่ ปากแม่น้ำเจ้าพระยา ปากคลอง 12 ธานี หนองน้ำโรงงานฟอกย้อม กม. 35 จังหวัดสมุทรปราการ และท่าจีน จังหวัดสมุทรสาคร เป็นบริเวณที่มีคุณภาพน้ำทะเลเสื่อมโทรมมากเนื่องจากเป็นแหล่งรองรับของเสียที่มาจากกิจกรรมต่างๆ ทั้งจากชุมชน อุตสาหกรรม และเกษตรกรรม ส่งผลให้ค่าออกซิเจนละลายต่ำกว่ามาตรฐานคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง และแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมดสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน นอกจากนี้ ยังพบว่าพื้นที่อ่าวไทยฝั่งตะวันตก บริเวณปากคลองบ้านแหลม มีคุณภาพน้ำทะเลเสื่อมโทรมมาก เนื่องจากเป็นแหล่งรองรับของเสียที่มาจากกิจกรรมชุมชนในจังหวัดเพชรบุรี ส่งผลให้แบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมดสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน

จากการเปรียบเทียบข้อมูลกับปีที่ผ่านมามีพบว่า คุณภาพน้ำมีแนวโน้มเสื่อมโทรมลง โดยพิจารณาจากคุณภาพน้ำในเกณฑ์ดีมากของร้อยละสถานีที่เก็บตัวอย่างลดลงจากร้อยละ 7 เป็นร้อยละ 3 เกณฑ์ดีของร้อยละสถานีที่เก็บตัวอย่างลดลงจาก 61 เป็น 43 เกณฑ์เสื่อมโทรมเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 3 เป็น 5 และ เสื่อมโทรมมากเพิ่มขึ้นจาก 0 เป็น 4 โดยปากแม่น้ำสายหลัก 4 สาย ยังคงมีสภาพเสื่อมโทรมกว่าพื้นที่อื่นๆ ทั้งนี้ปัญหาที่พบยังคงเป็นปริมาณออกซิเจนละลายต่ำและปริมาณแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์ม

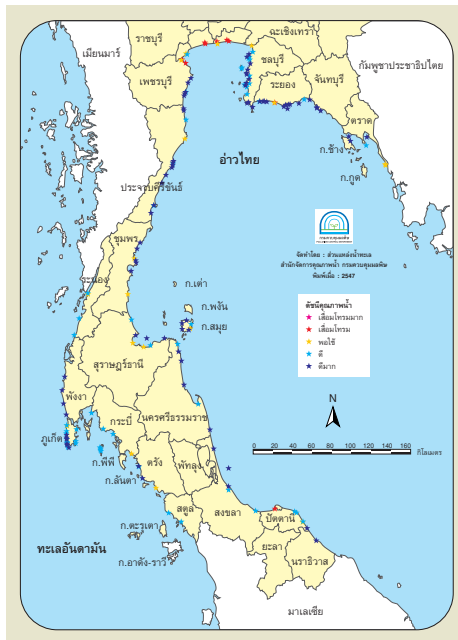
¹พารามิเตอร์ที่นำมาคำนวณ คือ ออกซิเจนละลาย แบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด ฟอสเฟต - ฟอสฟอรัส ไนเตรท - ไนโตรเจน อุณหภูมิ สารแขวนลอย ความเป็นกรด - ด่าง แอมโมเนีย - ไนโตรเจน สำหรับพารามิเตอร์กลุ่มยาฆ่าแมลง (Pesticides) และกลุ่มสารเป็นพิษ (Toxic elements) นั้น หากพบว่าค่าความเข้มข้นเกินมาตรฐานคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง จะกำหนดให้ดัชนีบ่งชี้คุณภาพน้ำชายฝั่งบริเวณนั้นมีค่าเป็น "0" โดยทันที

ทั้งหมดสูงเกินมาตรฐานคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง นอกจากนี้ ยังมีพื้นที่ที่มีปัญหาคุณภาพน้ำเสื่อมโทรมมากที่ปากคลองบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี โดยมีปริมาณแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด สูงเกินมาตรฐานคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง

• คุณภาพสิ่งแวดล้อมชายหาดท่องเที่ยวและเกาะ

จากการสำรวจคุณภาพสิ่งแวดล้อมของชายหาดท่องเที่ยว จำนวนทั้งสิ้น 14 หาดทั่วประเทศ โดยประเมินจากองค์ประกอบ 4 ด้าน² คือ คุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง ปริมาณขยะตกค้าง ความสมบูรณ์ของชายหาด และการใช้ประโยชน์ที่ดิน พบว่า หาดทรายแก้ว หาดหัวหิน หาดเฉวง หาดกะรน และหาดยาว อยู่ในเกณฑ์ดี (★★★★) ส่วนหาดบางแสน หาดวอนนภา หาดจอมเทียน หาดพัทยา หาดชะอำ หาดละไม หาดป่าตอง หาดโล๊ะดาลัย และหาดตันไทร อยู่ในเกณฑ์พอใช้ (★★★) เมื่อเปรียบเทียบกับผลการสำรวจในปี 2546 พบว่าชายหาดที่สำรวจส่วนใหญ่มีคุณภาพสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับคงเดิม ส่วนชายหาดที่มีคุณภาพสิ่งแวดล้อมต่ำลงจากระดับดีเป็นระดับพอใช้ คือ หาดละไม หาดป่าตอง และหาดโล๊ะดาลัย เนื่องจากมีปริมาณแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมดสูง

แผนที่แสดงดัชนีคุณภาพ
น้ำทะเลชายฝั่งประเทศไทย
ปี 2547

² องค์ประกอบ 4 ด้าน คือ คุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง พิจารณาจากแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด และความชุ่มชื้นรูป สิวาแวนลอย ปริมาณขยะตกค้าง พิจารณาปริมาณขยะตกค้างในน้ำ บนชายหาด และชุมชนชายทะเล ความสมบูรณ์ของชายหาด พิจารณาสันทราย (sand dune) สภาพปะการัง การกัดเซาะชายหาด และการใช้ประโยชน์ที่ดิน พิจารณาการรุกรานชายหาด

● แม่น้ำน่านเน่าเสีย

เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2547 ได้เกิดเหตุการณ์ปลาในกระชังหลายร้อยกระชังที่เลี้ยงอยู่ในแม่น้ำน่าน ตั้งแต่อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ จนถึงปากน้ำโพ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ และปลาในธรรมชาติ เกิดการตายอย่างกะทันหัน หน่วยงานของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่

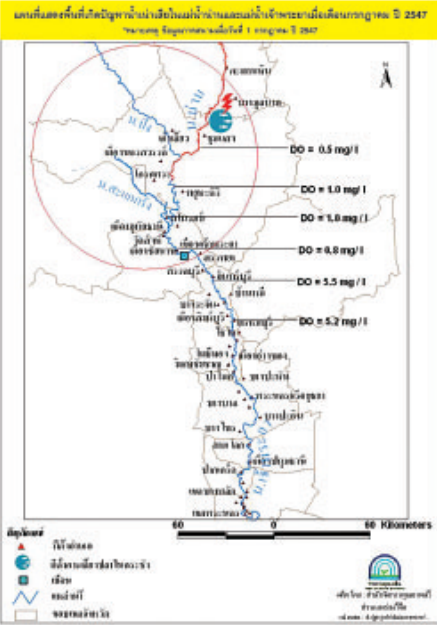
ได้แก่ สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 3 (พิษณุโลก) สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 4 (นครสวรรค์) สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดพิจิตรและนครสวรรค์ รวมทั้งกรมควบคุมมลพิษ ได้ตรวจสอบคุณภาพน้ำแม่น้ำน่านบริเวณอำเภอชุมแสง และแม่น้ำเจ้าพระยาตั้งแต่ปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์จนถึงเหนือเขื่อนเจ้าพระยา จังหวัดชัยนาท พบว่าปริมาณออกซิเจนละลาย (Dissolved Oxygen : DO) มีค่าต่ำมากจนเกือบเป็นศูนย์ตลอดลำน้ำ และพบว่ามีคลองหลายสาย บริเวณอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ และอำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร ซึ่งอยู่ในเหนือบริเวณพื้นที่เกิดเหตุปลาตาย อยู่ในสภาพเน่าเสีย น้ำมีสีดำคล้ำ และมีกลิ่นเหม็นเป็นอย่างมาก อาทิ คลองห่อไกร คลองบุษบงเหนือ คลองบุษบงใต้ คลองจระเข้เผือก และมีการเปิดประตูเพื่อระบายน้ำลงแม่น้ำน่านตลอดเวลา ตั้งแต่ประมาณวันที่ 27 มิถุนายน 2547 ปริมาณน้ำเสียที่ถูกปล่อยออกมาจึงมีปริมาณมาก ประกอบกับเขื่อนสิริกิติ์ซึ่งอยู่ทางตอนบนระบายน้ำออกมาปริมาณน้อยไม่เพียงพอในการเจือจางน้ำเสีย ทำให้ระดับออกซิเจนละลายลดลง เป็นผลให้ปลาตายจากภาวะขาดออกซิเจน

จากการตรวจสอบข้อมูล พบว่าในเดือนมิถุนายน 2547 มีพายุฉันทูพัดเข้ามาทำให้เกิดน้ำท่วมขังนาข้าวซึ่งอยู่ในระยะใกล้เก็บเกี่ยว จึงเกิดการเน่าเสียจากการหมักของแป้งจากข้าวและนํ้านมข้าว โดยตรวจวัดความสกปรก (Biochemical Oxygen Demand : BOD) ได้ประมาณ 200 มิลลิกรัมต่อลิตร เมื่อมีการระบายน้ำจากทุ่งนาลงสู่คลองต่างๆ และแม่น้ำน่าน เพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วมทำให้น้ำเสียจำนวนมากไหลลงสู่มแม่น้ำน่านในช่วงวันที่ 28 - 29 มิถุนายน 2547

การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าอย่างเร่งด่วน คือการเพิ่มปริมาณการระบายน้ำจากเขื่อนสิริกิติ์เพื่อเจือจางแม่น้ำน่านที่เน่าเสีย และควบคุมการระบายน้ำของเขื่อนเจ้าพระยา เพื่อให้น้ำเสียถูกระบายออกโดยไม่ส่งผลกระทบต่อแม่น้ำเจ้าพระยา และมีการตรวจสอบคุณภาพน้ำอย่างต่อเนื่อง จนถึงวันที่ 4 กรกฎาคม 2547 คุณภาพน้ำเริ่มเข้าสู่สภาวะที่ดีขึ้น โดยปริมาณออกซิเจนละลายได้ค่อยๆ เพิ่มขึ้นจนไม่เกิดผลกระทบต่อปลา นอกจากนี้การเก็บตัวอย่างน้ำเพื่อตรวจหาปริมาณสารกำจัดศัตรูพืชในคลอง และในแม่น้ำบริเวณที่เกิดเหตุ ไม่พบว่าแหล่งน้ำมีสารกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับที่ส่งผลกระทบต่อแหล่งน้ำและสัตว์น้ำแต่อย่างใด

จากวิกฤตน้ำเน่าเสียในแม่น้ำน่านอันเนื่องมาจากปัญหาการระบายน้ำเสียปริมาณมากจากพื้นที่น้ำท่วมขังในนาข้าว ซึ่งมีลักษณะเหมือนกับที่เคยเกิดวิกฤตน้ำเน่าเสียในแม่น้ำท่าจีน เมื่อปี 2543 ชี้ให้เห็นว่าการระบายน้ำจากพื้นที่น้ำท่วมขังในนาข้าวเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดวิกฤตน้ำเน่าเสียในแหล่งน้ำต่างๆ ได้ ดังนั้นจึงควรมีการปรับปรุงกลไกหรือกระบวนการในการบริหารจัดการปัญหาในพื้นที่น้ำท่วมขัง โดยจะต้องมีความสัมพันธ์กันระหว่างแผนการระบายน้ำกับการตรวจสอบคุณภาพน้ำและกระบวนการแจ้งเตือนภัยควบคู่กันไปในทุกกลุ่มน้ำ

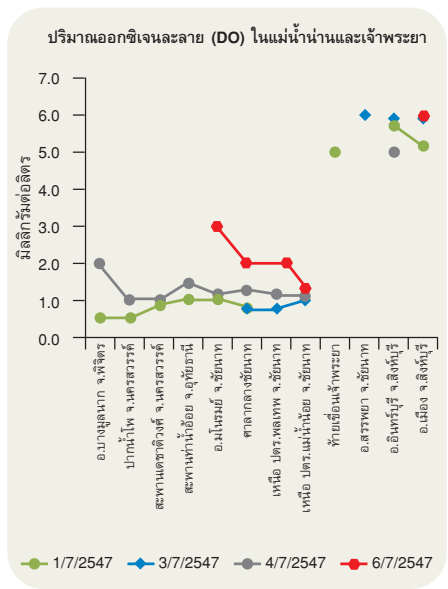

แม่น้ำน่านบริเวณปากคลองบุงของเหนือ อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร

แผนที่โดยสังเขปแสดงพื้นที่เกิดเหตุและได้รับผลกระทบจากการระบายน้ำเน่าเสียจากพื้นที่น้ำท่วมขังในเขตอำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร

สภาพท้องนาในเขตอำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร ที่ถูกน้ำท่วมขัง และเน่าเสียอันเนื่องมาจากพายุไต้ฝุ่นจันทู (ถ่ายเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2547 ขณะที่ระดับน้ำที่ท่วมได้ลดลงมากแล้ว)

ปริมาณออกซิเจนละลาย (DO) ในแม่น้ำน่าน (อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร) และแม่น้ำเจ้าพระยา (ปากน้ำโพ จังหวัด นครสวรรค์ - อ่างทอง จังหวัดสิงห์บุรี) ช่วงเกิดเหตุ

● การฟื้นฟูและปรับปรุงระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชน

กรมควบคุมมลพิษได้จัดทำแผนฟื้นฟูและปรับปรุงระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชนทั่วประเทศ ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบเมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2547 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูปรับปรุง ระบบรวบรวมน้ำเสียและระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชนให้สามารถดำเนินงานได้

อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเสริมสร้างความพร้อมให้ท้องถิ่นสามารถบริหารงานและรับผิดชอบการเดินระบบฯ ได้อย่างต่อเนื่องด้วยตนเอง เป้าหมายคือระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชน จำนวน 77 แห่ง

แนวทางการดำเนินงานตามแผนฟื้นฟู ประกอบด้วย 3 แผนงานย่อย ดังนี้

1. ฟื้นฟู ปรับปรุงระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชน เพื่อปรับปรุง ซ่อมแซม เครื่องจักรอุปกรณ์การบำบัดน้ำเสียและฟื้นฟูสภาพระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. สนับสนุนการเดินระบบและการดูแลบำรุงรักษา เพื่อช่วยเหลือสนับสนุนด้านงบประมาณให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในช่วงระยะแรกของการฟื้นฟูในลักษณะถดถอยเป็นเวลา 4 ปี เป็นการเสริมศักยภาพของท้องถิ่นในระหว่างเตรียมความพร้อมด้านงบประมาณของท้องถิ่นในระยะยาว
3. การดำเนินงานภายหลังการฟื้นฟูเพื่อดำเนินการช่วยเหลือท้องถิ่นในการเตรียมความพร้อมด้านการบริหารจัดการและการดำเนินงานระบบบำบัดน้ำเสีย และสามารถดำเนินงานได้ด้วยตนเองในอนาคต

ความก้าวหน้าการดำเนินงานในปี 2547 มีดังนี้

- ดำเนินการของงบประมาณเฉลี่ยจ่ายประจำปี 2546 จำนวน 37.84 ล้านบาท เพื่อปรับปรุง ซ่อมแซมระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียให้กับเทศบาลจำนวน 14 แห่ง (รายละเอียดตามตาราง) แล้วเสร็จ และได้ติดตามความก้าวหน้าและประเมินผลการปรับปรุงซ่อมแซมในช่วงเดือนมิถุนายน - สิงหาคม 2547
- สร้างความพร้อมโดยการให้ความรู้ในการดูแลและบำรุงรักษาระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสีย รวมทั้งให้คำแนะนำในการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียแก่เทศบาลจำนวน 35 แห่ง

(รายละเอียดตามตาราง) โดยเป็นเทศบาลข้างต้นซึ่งได้รับการปรับปรุงซ่อมแซมระบบฯ จำนวน 14 แห่ง และเทศบาลอื่นอีกจำนวน 21 แห่ง ซึ่งจากการตรวจสอบพบว่าระบบ ทั้ง 35 แห่งสามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับการดำเนินงานระยะต่อไป กรมควบคุมมลพิษ ได้วางแผนสร้างความพร้อมในการดำเนินงานระบบบำบัดน้ำเสียรวมและติดตามประเมินผลประสิทธิภาพระบบบำบัดน้ำเสียรวม ต่อเนื่องในเทศบาลที่ได้ดำเนินการแล้ว 35 แห่ง ดำเนินงานเพิ่มเติมในเทศบาลส่วนที่เหลืออีก 42 แห่ง และระบบบำบัดน้ำเสียของกรุงเทพมหานครอีก 7 แห่ง รวมทั้งสิ้น 84 แห่ง โดยมีกิจกรรมการดำเนินงานดังนี้

- ติดตามตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงานระบบบำบัดน้ำเสีย จำนวน 77 แห่ง
- สร้างความพร้อมให้กับหน่วยงานท้องถิ่นจำนวน 71 แห่ง ในการบริหารจัดการระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน ประกอบด้วย
 - การกำหนดอัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสียและแนวทางในการจัดเก็บที่สามารถนำไปจัดเก็บค่าบริการได้
 - อบรมผู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจการดำเนินงานระบบบำบัดน้ำเสีย ให้มีความรู้ความชำนาญในการดำเนินงานระบบบำบัดน้ำเสียต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ
 - อบรมการบริหารจัดการระบบบำบัดน้ำเสียรวมให้กับผู้บริหารของท้องถิ่นเพื่อให้เกิดความเข้าใจแนวทางการบริหารจัดการและให้ความสำคัญกับการจัดการน้ำเสียและดำเนินการอย่างจริงจัง
- ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในการจัดการน้ำเสียและการจ่ายค่าบริการบำบัดน้ำเสีย

ตารางแสดงระบบบำบัดน้ำเสียที่ได้ดำเนินการตามแผนฟื้นฟูและปรับปรุงระบบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชนทั่วประเทศ

เทศบาลจำนวน 14 แห่ง ที่ได้รับการปรับปรุงซ่อมแซมระบบ

เทศบาลเมืองพะเยา เทศบาลเมืองพิจิตร
เทศบาลเมืองกำแพงเพชร เทศบาลตำบลอุ้มถ้อง
เทศบาลเมืองชัยนาท เทศบาลนครนครศรีอยุธยา
เทศบาลตำบลพระอินทราวชา เทศบาลเมือง
อ่างทอง เทศบาลตำบลบ้านหมี่ เทศบาลเมือง
ประจวบคีรีขันธ์ เทศบาลเมืองชะอำ
เทศบาลเมืองโพธาราม เทศบาลเมืองบ้านโป่ง
และเทศบาลนครอุบลราชธานี

เทศบาลจำนวน 35 แห่ง ที่ได้รับการสร้างความพร้อม

เทศบาลเมืองพะเยา เทศบาลเมืองพิจิตร เทศบาลเมืองกำแพงเพชร
เทศบาลตำบลอุ้มถ้อง เทศบาลเมืองชัยนาท เทศบาลนครนครศรีอยุธยา
เทศบาลตำบลพระอินทราวชา เทศบาลเมืองอ่างทอง เทศบาลตำบลบ้านหมี่
เทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ เทศบาลเมืองชะอำ เทศบาลเมืองโพธาราม
เทศบาลเมืองบ้านโป่ง เทศบาลนครอุบลราชธานี เทศบาลนครเชียงใหม่
เทศบาลเมืองลำพูน เทศบาลเมืองตาก เทศบาลเมืองสุพรรณบุรี
เทศบาลนครนนทบุรี เทศบาลเมืองกาญจนบุรี เทศบาลนครขอนแก่น
เทศบาลนครนครราชสีมา เทศบาลเมืองปากช่อง เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา
เทศบาลเมืองชลบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี พัทธยา (ซอยวัดหนองใหญ่)
พัททยา (ซอยวัดบุญญ์กัญจนาราม) เทศบาลนครตรัง เทศบาลเมืองกระบี่
เทศบาลนครภูเก็ต เทศบาลตำบลกะหรัน เทศบาลเมืองป่าตอง เทศบาลนครสงขลา
และเทศบาลนครหาดใหญ่

สถานการณ์คุณภาพอากาศและเสียง

● คุณภาพอากาศ

สถานการณ์คุณภาพอากาศของประเทศไทย ปี 2547 พบว่าปัญหาหลักยังคงเป็นฝุ่นขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอน (PM₁₀) ซึ่งมีปริมาณสูงเกินมาตรฐานในหลายพื้นที่เช่นเดียวกับปีที่ผ่านมาและมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจน โดยส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาในบริเวณพื้นที่เดิม ได้แก่ จังหวัดสมุทรปราการ กรุงเทพมหานคร

(บริเวณริมถนน) และตำบลหน้าพระลาน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี เป็นต้น และยังมีอีกหลายพื้นที่เริ่มมีปัญหามลพิษขนาดเล็กเพิ่มขึ้น โดยส่วนใหญ่พบเกินมาตรฐานในช่วงฤดูหนาว เช่น จังหวัดเชียงใหม่ ลำปาง พระนครศรีอยุธยา ชลบุรี (อำเภอศรีราชา) และระยอง (อำเภอปลวกแดง)

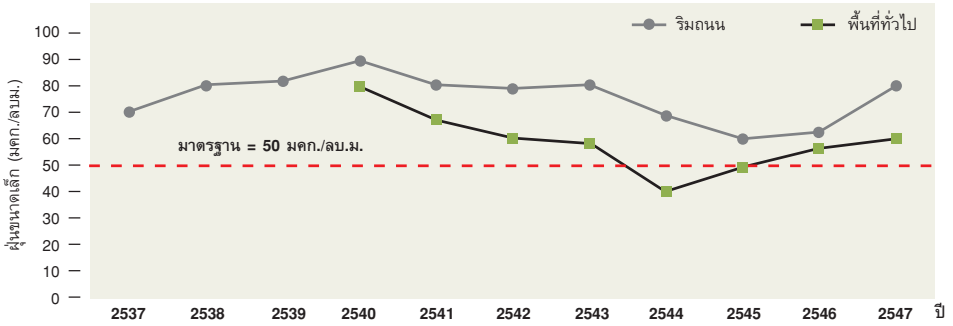

ก๊าซโอโซน¹ มีสถานการณ์ไม่แตกต่างจากปีที่ผ่านมาโดยจะพบปัญหาในบางพื้นที่เท่านั้น เช่น กรุงเทพมหานคร ปริมณฑล และภาคตะวันออก ส่วนก๊าซคาร์บอนมอนนอกไซด์ พบเกินมาตรฐานเป็นครั้งคราวเฉพาะบริเวณริมถนนบางสายในกรุงเทพมหานคร สำหรับสารมลพิษประเภทอื่นๆ ได้แก่ ก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ ก๊าซไนโตรเจนไดออกไซด์ และสารตะกั่ว ยังมีปริมาณอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน

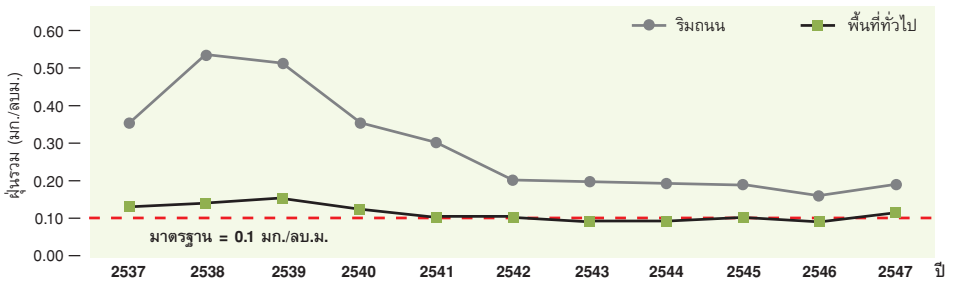
• คุณภาพอากาศในกรุงเทพมหานคร

สารมลพิษทางอากาศที่พบเกินมาตรฐานในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ฝุ่นขนาดเล็ก ฝุ่นรวม และก๊าซโอโซน เมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมาพบว่าฝุ่นขนาดเล็กและฝุ่นรวมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นชัดเจน (รูปที่ 1- 2) ส่วนสารมลพิษอื่นยังมีปริมาณอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน สาเหตุหลักของปัญหามลพิษฝุ่นละอองคือ ยานพาหนะที่สัญจรไปมาบนท้องถนนที่เพิ่มขึ้นทุกปีทำให้การจราจรหนาแน่นและติดขัด จากข้อมูลสถิติของกรมการขนส่งทางบก พบว่ามีรถยนต์ทุกประเภทที่จดทะเบียนในกรุงเทพมหานครสะสมจนถึงปี 2546 มีจำนวนถึง 5.5 ล้านคัน และในปี 2547 มีรถใหม่ที่จดทะเบียนจำนวน 657,592 คัน นอกจากนี้กิจกรรมการก่อสร้างที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้บริเวณริมถนนจะมีปัญหามลพิษทางอากาศส่วนใหญ่รุนแรงกว่าบริเวณพื้นที่ทั่วไปซึ่งเป็นชุมชนหรือที่พักอาศัย

¹ก๊าซโอโซน เป็นสารมลพิษทุติยภูมิ เกิดจากปฏิกิริยาระหว่างก๊าซไฮโดรคาร์บอนกับออกไซด์ของไนโตรเจน โดยมีแสงแดดเป็นตัวเร่ง

รูปที่ 1 แนวโน้มฝุ่นขนาดเล็กรายปีในกรุงเทพมหานคร ปี 2537-2547

รูปที่ 2 แนวโน้มฝุ่นรวมรายปีในกรุงเทพมหานคร ปี 2537-2547

บริเวณพื้นที่ทั่วไป

บริเวณพื้นที่ทั่วไปในกรุงเทพมหานคร มีสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศ 10 สถานี ในภาพรวมพบว่าฝุ่นขนาดเล็กและก๊าซโอโซนยังคงเป็นปัญหาสำคัญที่พบเกินมาตรฐานและมีปริมาณสูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา ส่วนสารมลพิษประเภทอื่นๆ ได้แก่ ฝุ่นรวม สารตะกั่ว ก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ ก๊าซไนโตรเจนไดออกไซด์ และก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ มีปริมาณใกล้เคียงกับปีที่ผ่านมาและยังอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน (ตารางที่ 1)

ฝุ่นขนาดเล็กเฉลี่ย 24 ชั่วโมง ตรวจวัดได้อยู่ในช่วง 19.3 - 219.3 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร (มคก./ลบ.ม.) โดยพบเกินมาตรฐานทั้งสิ้น 82 ครั้ง จากการตรวจวัดทั้งหมด 1,873 ครั้ง หรือร้อยละ 4.4 (มาตรฐาน 120 มคก./ลบ.ม.) ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเมื่อเทียบกับปี 2546 (พบเกินมาตรฐานร้อยละ 2.1) บริเวณที่มีปัญหามากที่สุด คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ก๊าซโอโซนเฉลี่ย 1 ชั่วโมง ตรวจวัดได้อยู่ในช่วง 0 - 173.0 ส่วนในพันล้านส่วน (ppb) ตรวจพบเกินมาตรฐาน 102 ครั้งจากการตรวจวัดทั้งหมด 58,081 ครั้งหรือร้อยละ 0.18 (มาตรฐาน 100 ppb) และพบว่าจำนวนครั้งที่เกินมาตรฐานลดลงเมื่อเทียบกับปี 2546 (เกินมาตรฐาน 155 ครั้งจากการตรวจวัด 61,789 ครั้งหรือร้อยละ 0.25) โดยพบปริมาณสูงสุดบริเวณสำนักงานการเคหะชุมชนคลองจั่น และส่วนใหญ่จะพบเกินมาตรฐานที่บริเวณนี้

ตารางที่ 1 คุณภาพอากาศบริเวณพื้นที่ทั่วไปในกรุงเทพมหานครปี 2547

สารมลพิษ	ช่วงค่าที่วัดได้	เปอร์เซ็นต์ ที่ 95	ค่าเฉลี่ย	ค่ามาตรฐาน	จำนวนครั้งที่เกิน มาตรฐาน/ จำนวนครั้งที่ตรวจวัด (ร้อยละ)
ฝุ่นรวม ^๑ เฉลี่ย 24 ชั่วโมง (มก./ลบ.ม.)	0.02 - 0.32	0.21	0.11	0.33	0/436 (0)
ฝุ่นขนาดเล็ก ^๒ เฉลี่ย 24 ชั่วโมง (มก./ลบ.ม.)	19.3 - 219.3	116.4	59.8	120	82/1,873 (4.4)
สารตะกั่วเฉลี่ย 1 เดือน (มก./ลบ.ม.)	0.02 - 0.34	0.22	0.09	1.5	0/107 (0)
ก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์เฉลี่ย 1 ชั่วโมง (ppm)	0 - 8.3	2.0	0.7	30	0/71,616 (0)
ก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์เฉลี่ย 8 ชั่วโมง (ppm)	0 - 5.2	1.8	0.7	9	0/74,282 (0)
ก๊าซโอโซนเฉลี่ย 1 ชั่วโมง (ppb)	0 - 173.0	53.0	15.7	100	102/58,081 (0.18)
ก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ เฉลี่ย 1 ชั่วโมง (ppb)	0 - 103.0	14.0	5.0	300	0/70,886 (0)
ก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ เฉลี่ย 24 ชั่วโมง (ppb)	0 - 19.7	10.3	5.0	120	0/2,884 (0)
ก๊าซไนโตรเจนไดออกไซด์เฉลี่ย 1 ชั่วโมง (ppb)	0 - 170.0	58.0	24.3	170	0/69,752 (0)

บริเวณริมถนน

บริเวณริมถนนในกรุงเทพมหานคร มีสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศ 7 สถานี และจุดตรวจวัดแบบชั่วคราว 21 จุด พบว่าปัญหาหลักในบริเวณริมถนน ได้แก่ ฝุ่นขนาดเล็ก และฝุ่นรวม นอกจากนี้ยังพบก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ และก๊าซโอโซน เกินมาตรฐานเป็นครั้งคราวบริเวณริมถนนบางสายเท่านั้น ส่วนก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ ก๊าซไนโตรเจนไดออกไซด์ และสารตะกั่วยังมีปริมาณอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 คุณภาพอากาศบริเวณริมถนนในกรุงเทพมหานครปี 2547

สารมลพิษ	ช่วงค่าที่วัดได้	เปอร์เซ็นต์ ที่ 95	ค่าเฉลี่ย	ค่ามาตรฐาน	จำนวนครั้งที่เกิน มาตรฐาน/ จำนวนครั้งที่ตรวจวัด (ร้อยละ)
ฝุ่นรวมเฉลี่ย 24 ชั่วโมง (มก./ลบ.ม.)	0.01 - 0.77	0.38	0.18	0.33	53/631 (8.4)
ฝุ่นขนาดเล็กเฉลี่ย 24 ชั่วโมง (มก./ลบ.ม.)	21.5 - 224.8	135.2	78.5	120	243/2,282 (10.6)
สารตะกั่วเฉลี่ย 1 เดือน (มก./ลบ.ม.)	0.02 - 0.31	0.22	0.10	1.5	0/104 (0)
ก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์เฉลี่ย 1 ชั่วโมง (ppm)	0 - 15.1	4.5	1.7	30	0/55,940 (0)
ก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์เฉลี่ย 8 ชั่วโมง (ppm)	0 - 10.6	4.1	1.7	9	44/56,647 (0.08)
ก๊าซโอโซนเฉลี่ย 1 ชั่วโมง (ppb)	0 - 143.0	45.0	12.4	100	12/24,977 (0.05)
ก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ เฉลี่ย 1 ชั่วโมง (ppb)	0 - 66.0	17.0	7.0	300	0/24,615 (0)
ก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ เฉลี่ย 24 ชั่วโมง (ppb)	0.4 - 23.6	12.8	7.0	120	0/1,069 (0)
ก๊าซไนโตรเจนไดออกไซด์เฉลี่ย 1 ชั่วโมง (ppb)	0 - 172.0	77.0	34.7	170	1/24,895 (0.004)

^๑ฝุ่นรวม หมายถึง ฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 100 ไมครอน

^๒ฝุ่นขนาดเล็ก หมายถึง ฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 10 ไมครอน

• สถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศ

จากการตรวจวัดคุณภาพอากาศ โดยสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศอย่างต่อเนื่องตลอดปี จำนวน 7 สถานี พบว่าฝุ่นขนาดเล็กเฉลี่ย 24 ชั่วโมง ตรวจวัดได้อยู่ในช่วง 21.5 - 224.8 มกค./ลบ.ม. พบเกินมาตรฐาน 243 ครั้ง จากการตรวจวัดทั้งหมด 2,252 ครั้งหรือร้อยละ 10.6 และพบว่าปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2546 (เกินมาตรฐานร้อยละ 5.0) โดยบริเวณที่มีปัญหาสูงสุดยังคงเป็นริมถนนพระรามที่ 6 บริเวณกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

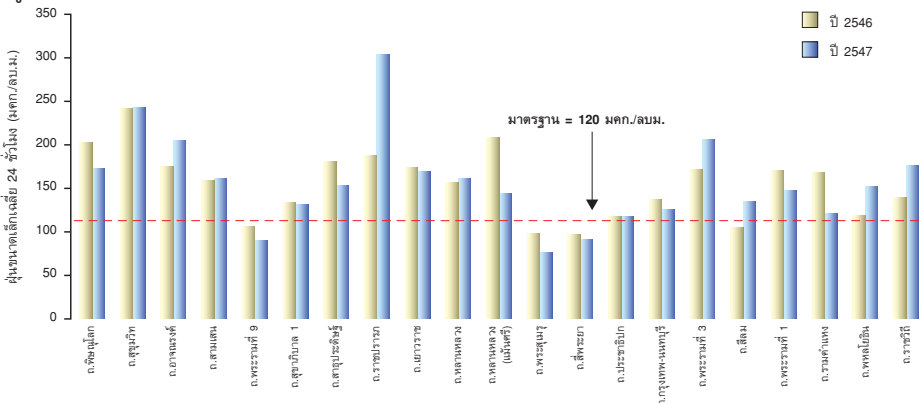
ก๊าซโอโซนเฉลี่ย 1 ชั่วโมง มีปัญหาเพียงเล็กน้อยเช่นเดียวกับปีที่ผ่านมา โดยปี 2547 ตรวจวัดได้อยู่ในช่วง 0 - 143.0 ppb พบเกินมาตรฐาน 12 ครั้ง จากการตรวจวัดทั้งหมด 24,977 ครั้ง หรือร้อยละ 0.05 โดยพบเกินมาตรฐานที่ริมถนนดินแดงและอินทรีพิทักษ์

• จุดตรวจวัดแบบชั่วคราว

จากการตรวจวัดคุณภาพอากาศบริเวณริมถนนย่านที่มีการจราจรหนาแน่นโดยจุดตรวจวัดแบบชั่วคราว 21 จุด ละ 2 - 3 สัปดาห์ ตรวจวัดสารมลพิษ 4 ประเภท ได้แก่ ฝุ่นขนาดเล็ก ฝุ่นรวม สารตะกั่ว และก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ พบว่าฝุ่นขนาดเล็กมีปริมาณเกินมาตรฐานหลายแห่ง สำหรับฝุ่นรวมและก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์พบปริมาณเกินมาตรฐานในบริเวณริมถนนบางสาย

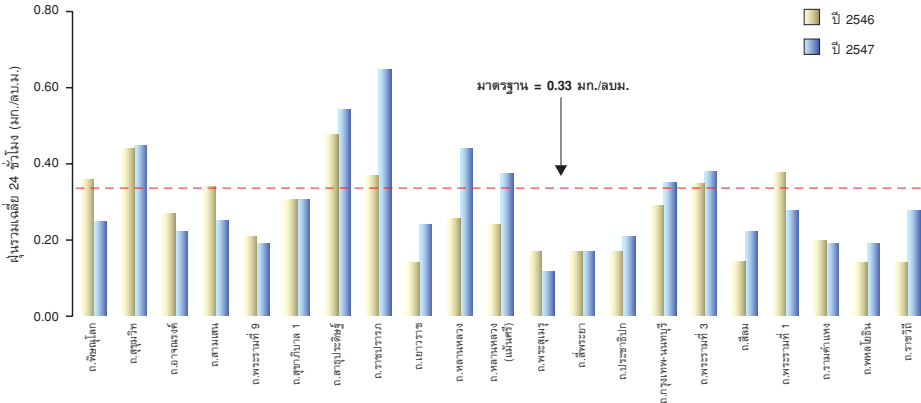
ฝุ่นขนาดเล็กเฉลี่ย 24 ชั่วโมง ตรวจวัดได้อยู่ในช่วง 39.2 - 241.0 มกค./ลบ.ม. พบสูงสุดริมถนนราชปรารภ ย่านประตูน้ำ และยังพบถนนหลายสายมีปัญหาฝุ่นขนาดเล็ก ได้แก่ ถนนสุขุมวิท สามแยกปากซอยอ่อนนุช ถนนพระรามที่ 3 สี่แยกถนนตก ถนนเยาวราช แยกราชวงศ์ ถนนราชวิถี อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ ถนนพระรามที่ 1 สี่แยกมาบุญครอง ถนนหลานหลวง ป้อมตำรวจหลานหลวง และถนนพหลโยธิน กรมพัฒนาที่ดิน โดยมีสาเหตุเนื่องจากสภาพการจราจรที่ติดขัดและหนาแน่น

(รูปที่ 3)

รูปที่ 3 ฝุ่นขนาดเล็กเฉลี่ย 24 ชั่วโมงสูงสุดบริเวณริมถนนจากจุดตรวจวัดแบบชั่วคราวใน กทม. ปี 2546-2547

ฝุ่นรวมเฉลี่ย 24 ชั่วโมงสูงสุดพบเกินมาตรฐานในบริเวณริมถนนบางสาย โดยตรวจวัดได้อยู่ในช่วง 0.01 - 0.65 มิลลิกรัมต่อลูกบาศก์เมตร (มก./ลบ.ม.) พบสูงสุดบริเวณถนนราชปรารภ ย่านประตูน้ำ และยังพบเกินมาตรฐานเป็นครั้งคราวบริเวณริมถนนบางสาย ได้แก่ ถนนสาธุประดิษฐ์ ไปรษณีย์โทรเลขสาธุประดิษฐ์ ถนนหลานหลวง บ่อมตำรวจหลานหลวง ถนนสุขุมวิท สามแยกปากซอยอ่อนนุช ถนนพระรามที่ 3 สีแยกถนนตก ถนนหลานหลวง แยกแมนศรี และถนนกรุงเทพฯ-นนทบุรี แยกวงศ์สว่าง (รูปที่ 4)

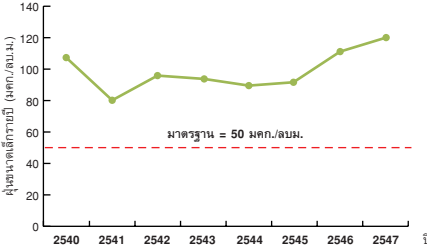
รูปที่ 4 ฝุ่นรวมเฉลี่ย 24 ชั่วโมงสูงสุดบริเวณริมถนนจากจุดตรวจวัดแบบชั่วคราวใน กทม. ปี 2546-2547

ก๊าซคาร์บอนมอนนอกไซด์เฉลี่ย 1 ชั่วโมงยังมีปริมาณอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน แต่ค่าเฉลี่ย 8 ชั่วโมงพบสูงเกินมาตรฐานเป็นครั้งคราวเพียงแห่งเดียว คือ ถนนสุขุมวิท สามแยกปากซอยอ่อนนุช โดยตรวจวัดได้อยู่ในช่วง 3.2 - 10.6 ส่วนในล้านส่วน (ppm) เนื่องจากสภาพการจราจรที่ติดขัด ส่งผลให้เกิดการสะสมของก๊าซชนิดนี้ (มาตรฐาน 9 ppm)

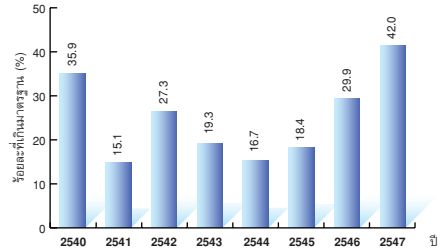
• คุณภาพอากาศในเขตปริมณฑล

จากการตรวจวัดคุณภาพอากาศในเขตปริมณฑลทั้ง 4 จังหวัด จำนวน 10 สถานี ได้แก่ สมุทรปราการ สมุทรสาคร ปทุมธานี และนนทบุรี พบว่าฝุ่นขนาดเล็กและก๊าซโอโซนเป็นปัญหาหลัก โดยปัญหามีความรุนแรงกว่าปีที่ผ่านมา สำหรับสารมลพิษอื่นๆ ยังมีปริมาณอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน

ฝุ่นขนาดเล็กเฉลี่ย 24 ชั่วโมง ตรวจวัดได้อยู่ในช่วง 8.8 - 331.0 มคก./ลบ.ม. บริเวณที่มีปัญหามากที่สุดอย่างต่อเนื่องและมีความรุนแรงเพิ่มขึ้น คือ จังหวัดสมุทรปราการ โดยพบข้อมูลที่เกิดมาตรฐาน 702 ครั้งจากการตรวจวัดทั้งหมด 1,672 ครั้ง หรือร้อยละ 42.0 สูงกว่าปีที่ผ่านมาซึ่งพบจำนวนข้อมูลที่เกิดมาตรฐานร้อยละ 29.9 (รูปที่ 5-6)

รูปที่ 5 แนวโน้มฝุ่นขนาดเล็กรายปีในจังหวัดสมุทรปราการ ปี 2540-2547

รูปที่ 6 ร้อยละของฝุ่นขนาดเล็กที่เกินมาตรฐาน ในจังหวัดสมุทรปราการ ปี 2540-2547

ก๊าซโอโซนเฉลี่ย 1 ชั่วโมง พบปริมาณสูงเกินมาตรฐานหลายครั้งในทุกสถานี โดยตรวจวัดได้อยู่ในช่วง 0 - 192.0 ppb พบเกินมาตรฐาน 112 ครั้ง จากการตรวจวัด 41,038 หรือร้อยละ 0.27 ลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2546 ซึ่งเกินมาตรฐานร้อยละ 0.39 บริเวณที่พบเกินมาตรฐาน ได้แก่ จังหวัดสมุทรสาคร นนทบุรี และปทุมธานี

• คุณภาพอากาศในพื้นที่ต่างจังหวัด

พื้นที่ต่างจังหวัดของประเทศไทยมีฝุ่นขนาดเล็กเป็นปัญหาหลัก และเมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมาพบว่าส่วนใหญ่เกือบทุกพื้นที่ที่มีปัญหาเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะพื้นที่ภาคเหนือ ในจังหวัดเชียงใหม่ และลำปาง รวมทั้งอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี มีปัญหาเพิ่มขึ้นเช่นกัน ปัญหารองลงมา คือ ก๊าซโอโซน มีปัญหาเพิ่มขึ้นเล็กน้อยบางพื้นที่ สำหรับสารมลพิษอื่นๆ ยังมีปริมาณอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน

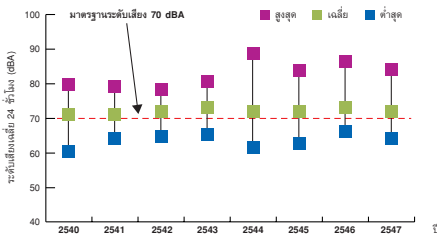
ฝุ่นขนาดเล็กเฉลี่ย 24 ชั่วโมง ตรวจวัดได้อยู่ในช่วง 9.9 - 415.7 มกค./ลบ.ม. พบสูงสุดที่อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี และพบเกินมาตรฐาน 124 ครั้ง จากการตรวจวัดทั้งหมด 355 ครั้งหรือร้อยละ 34.9 เพิ่มขึ้นอย่างมากจากปี 2546 ซึ่งเกินมาตรฐานร้อยละ 15.0 โดยแหล่งกำเนิดฝุ่นละอองเกิดจากอุตสาหกรรมไม้บดและย่อยหิน เหมืองหิน และกิจกรรมการขนส่งในพื้นที่ สำหรับพื้นที่ภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ และอำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง ประสบปัญหาฝุ่นขนาดเล็กอย่างรุนแรงในช่วงต้นปี สาเหตุหลักเนื่องจากฝุ่นควันที่เกิดจากกิจกรรมเผาในที่โล่ง เช่น ไฟป่า การเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเพื่อเตรียมพื้นที่เพาะปลูก และการเผาขยะในชุมชน นอกจากนี้ยังมีพื้นที่อื่นๆ ที่มีปัญหาฝุ่นขนาดเล็ก ได้แก่ จังหวัดชลบุรี (อำเภอศรีราชา) ระยอง (อำเภอปลวกแดง) พระนครศรีอยุธยา และนครราชสีมา เป็นต้น

ก๊าซโอโซนเฉลี่ย 1 ชั่วโมง มีปัญหาในบางพื้นที่และเพิ่มขึ้นเล็กน้อย โดยตรวจวัดได้อยู่ในช่วง 0 - 165.0 ppb ส่วนใหญ่จะพบสูงเกินมาตรฐานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ชลบุรี ระยอง (อำเภอปลวกแดง) และราชบุรี สำหรับจังหวัดสระบุรี เชียงใหม่ นครราชสีมา และนครสวรรค์ พบเกินมาตรฐานเป็นบางครั้งเท่านั้น

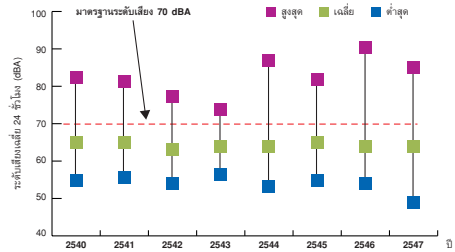
มลพิษทางเสียง

กรมควบคุมมลพิษ ได้ติดตามตรวจวัดระดับเสียงในสิ่งแวดล้อมผ่านสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศและเสียง และจุดตรวจวัดชั่วคราว ในกรุงเทพมหานคร ปริมณฑล และต่างจังหวัดอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสถานการณ์มลพิษทางเสียงของประเทศไทยระหว่างปี 2542 - 2547 ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีแนวโน้มไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก โดยบริเวณริมถนน ยังคงมีค่าเกินมาตรฐานระดับเสียงโดยทั่วไป ซึ่งมีค่าระดับเสียงเฉลี่ย (L_{eq}) 24 ชั่วโมง เฉลี่ยในแต่ละปีอยู่ในช่วง 72 - 73 เดซิเบลเอ ส่วนบริเวณพื้นที่ทั่วไป ยังอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน โดยมีค่าอยู่ในช่วง 60 - 62 เดซิเบลเอ (รูปที่ 1 - 2)

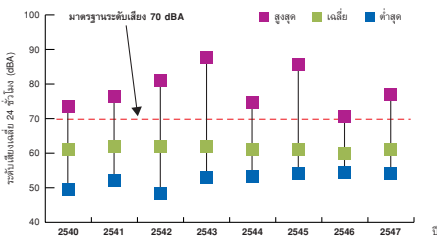
สำหรับพื้นที่ต่างจังหวัด ระดับเสียงมีแนวโน้มไม่เปลี่ยนแปลงเช่นกัน ทั้งบริเวณริมถนน และบริเวณพื้นที่ทั่วไป ยังอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน โดยมีค่าระดับเสียงเฉลี่ย (L_{eq}) 24 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยในแต่ละปี อยู่ในช่วง 63 - 65 เดซิเบลเอ และ 57 - 61 เดซิเบลเอตามลำดับ (รูปที่ 3 - 4)

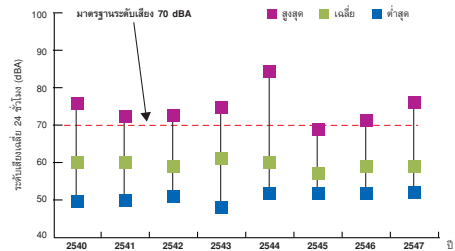
รูปที่ 1 ระดับเสียงเฉลี่ย 24 ชั่วโมง ริมถนนในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ปี 2540-2547

รูปที่ 3 ระดับเสียงเฉลี่ย 24 ชั่วโมง บริเวณริมถนนในต่างจังหวัด ปี 2540-2547

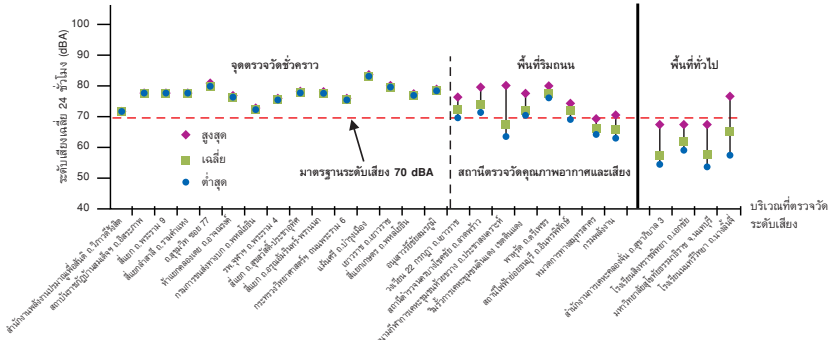

รูปที่ 2 ระดับเสียงเฉลี่ย 24 ชั่วโมง พื้นที่ทั่วไปในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ปี 2540-2547

รูปที่ 4 ระดับเสียงเฉลี่ย 24 ชั่วโมง พื้นที่ทั่วไปในต่างจังหวัด ปี 2540-2547

ผลการตรวจวัดระดับเสียงบริเวณริมถนน ริมคลอง และพื้นที่ทั่วไป ในกรุงเทพมหานคร ปริมณฑล และต่างจังหวัด ในปี 2547 มีรายละเอียดโดยสรุป ดังนี้

รูปที่ 5 ระดับเสียงเฉลี่ย 24 ชั่วโมง ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ปี 2547

• **ระดับเสียงในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล**

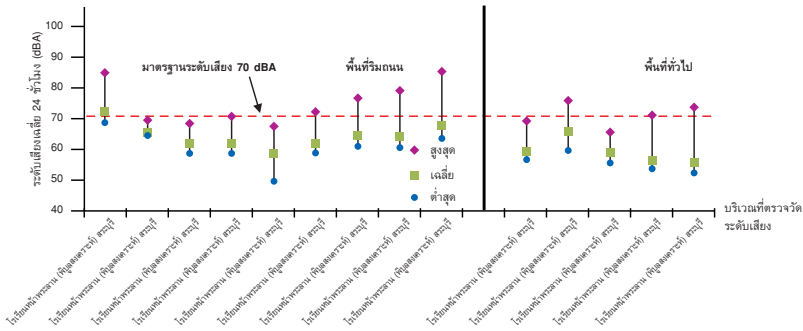
บริเวณพื้นที่ริมถนน ยังคงเป็นปัญหาหลักในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ผลการตรวจวัดระดับเสียงพบว่า ค่าระดับเสียงเฉลี่ย (L_{eq}) 24 ชั่วโมง อยู่ในช่วง 64 - 84 เดซิเบลเอ และค่าเฉลี่ยของระดับเสียงเฉลี่ย (L_{eq}) 24 ชั่วโมง ของทุกจุดตรวจวัด มีค่าประมาณ 72 เดซิเบลเอ ซึ่งมีจำนวนวันที่มีระดับเสียงเกินมาตรฐานระดับเสียงโดยทั่วไปร้อยละ 74 (มาตรฐาน = 70 เดซิเบลเอ) โดยค่าสูงสุด 84 เดซิเบลเอ พบที่บริเวณถนนบำรุงเมือง และบริเวณที่มีปัญหาหกระดับเสียงเกินมาตรฐานและบางวันพบระดับเสียงสูงกว่า 80 เดซิเบลเอ ได้แก่ ถนนบำรุงเมือง ถนนเยาวราช ถนนสุขุมวิท ถนนตรีเพชร และถนนลาดพร้าว

บริเวณพื้นที่ทั่วไป มีค่าระดับเสียงเฉลี่ย (L_{eq}) 24 ชั่วโมง อยู่ในช่วง 54 - 77 เดซิเบลเอ และค่าเฉลี่ยของระดับเสียงเฉลี่ย (L_{eq}) 24 ชั่วโมง ของทุกจุดตรวจวัด มีค่าประมาณ 61 เดซิเบลเอ ซึ่งมีจำนวนวันที่มีระดับเสียงเกินมาตรฐานระดับเสียงโดยทั่วไปร้อยละ 6 โดยโรงเรียนนันทวิทยา เป็นบริเวณที่มีระดับเสียงเกินมาตรฐานเป็นบางวัน สาเหตุมาจากการก่อสร้างอาคารบริเวณใกล้เคียง (รูปที่ 5)

นอกจากนี้ การตรวจวัดระดับเสียงบริเวณริมคลองแสนแสบ ที่มีการสัญจรทางเรือเป็นหลักในกรุงเทพมหานคร และมีแหล่งกำเนิดเสียงที่สำคัญมาจากเรือโดยสาร พบว่ามีค่าระดับเสียงเฉลี่ย (L_{eq}) 24 ชั่วโมง อยู่ในช่วง 63 - 65 เดซิเบลเอ ซึ่งระดับเสียงยังอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ส่วนค่าเฉลี่ยของระดับเสียงเฉลี่ย (L_{eq}) 24 ชั่วโมง ของทุกจุดตรวจวัด มีค่าประมาณ 64 เดซิเบลเอ

• **ระดับเสียงในพื้นที่ต่างจังหวัด**

บริเวณริมถนนยังคงเป็นพื้นที่ที่มีปัญหาเช่นเดียวกับที่พบในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่ามีค่าระดับเสียงเฉลี่ย (L_{eq}) 24 ชั่วโมง อยู่ในช่วง 49 - 85 เดซิเบลเอ และค่าเฉลี่ยของระดับเสียงเฉลี่ย (L_{eq}) 24 ชั่วโมง ของทุกจุดตรวจวัด มีค่าประมาณ 64 เดซิเบลเอ พบจำนวนวันที่มีระดับเสียงเกินมาตรฐานระดับเสียงโดยทั่วไป ร้อยละ 13 โดยค่าระดับเสียงที่ตรวจวัดได้สูงสุดคือ 85

รูปที่ 6 ระดับเสียงเฉลี่ย 24 ชั่วโมง ในต่างจังหวัด ปี 2547

เดซิเบลเอ ได้แก่ บริเวณเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ ซึ่งมีแหล่งกำเนิดเสียงที่สำคัญมาจากเสียงการจราจรร่วมกับเสียงจากการก่อสร้างปรับปรุงอาคารที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียง อย่างไรก็ตาม บริเวณโรงเรียนหน้าพระลาน จังหวัดสระบุรี ยังคงมีจำนวนวันที่ระดับเสียงเกินมาตรฐานสูงสุดคือร้อยละ 96 และมีระดับเสียงเฉลี่ย (L_{eq}) 24 ชั่วโมง อยู่ในช่วง 68 - 85 เดซิเบลเอ โดยมีสาเหตุมาจากการสัญจรของยานพาหนะขนาดใหญ่ เช่น รถบรรทุก ในอุตสาหกรรมไม้ บดและย่อยหิน และเหมืองหิน รวมทั้งปัญหาเสียงรบกวนจากการประกอบอุตสาหกรรมดังกล่าวด้วย

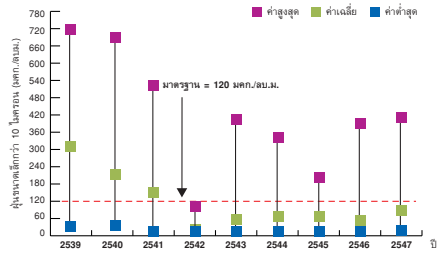
บริเวณพื้นที่ทั่วไป มีค่าระดับเสียงเฉลี่ย (L_{eq}) 24 ชั่วโมง อยู่ในช่วง 52 - 76 เดซิเบลเอ และค่าเฉลี่ยของระดับเสียงเฉลี่ย (L_{eq}) 24 ชั่วโมง ของทุกจุดตรวจวัด มีค่าประมาณ 59 เดซิเบลเอ โดยพบจำนวนวันที่มีระดับเสียงเกินมาตรฐานระดับเสียงโดยทั่วไป ร้อยละ 1 (รูปที่ 6)

● การแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองในพื้นที่ตำบลหน้าพระลาน จังหวัดสระบุรี

ตำบลหน้าพระลาน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ประสบปัญหาฝุ่นละอองอย่างรุนแรงและต่อเนื่องมาตลอดตั้งแต่ปี 2539-2547 โดยปริมาณฝุ่นขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอน (PM_{10}) เฉลี่ย 24 ชั่วโมงสูงสุดบริเวณพื้นที่หน้าพระลานเกินมาตรฐานทุกปี ซึ่งสาเหตุหลักของการเกิดปัญหาเนื่องมาจากการระบายฝุ่นละอองจากโรงไม้บดและย่อยหิน การทำเหมืองหิน รวมทั้งกิจกรรมการบรรทุกขนส่งหิน และ ในปี 2547 มีแนวโน้มของปัญหาที่จะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นและอาจจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน หรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้หากไม่มีการควบคุมป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างเข้มงวดและจริงจัง (รูปที่ 1)

จากสถานการณ์ปัญหาข้างต้น กรมควบคุมมลพิษ โดยการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้เร่งรัดดำเนินการควบคุมและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างจริงจัง โดยเสนอความเห็นให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ และคณะรัฐมนตรีพิจารณาในส่วนที่เกี่ยวข้อง การติดตามตรวจสอบปัญหาและการรณรงค์และประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งการดำเนินงานที่สำคัญตั้งแต่เดือนเมษายน-ธันวาคม 2547 สรุปได้ดังนี้

รูปที่ 1 : ฝุ่นขนาดเล็กในบรรยากาศบริเวณโรงเรียนหน้าพระลาน ระหว่างปี 2539-2547

- ดำเนินการเพื่อให้มีการประกาศให้เขตพื้นที่ตำบลหน้าพระลาน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ตามแนวเขตการปกครองท้องถิ่นทั้งตำบลเป็นเขตควบคุมมลพิษตามความในมาตรา 59 แห่ง พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เมื่อวันที่ 13 สิงหาคม 2547
- ดำเนินการเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อลดและขจัดมลพิษในเขตควบคุมมลพิษ ตำบลหน้าพระลาน (พ.ศ. 2548-2552) ซึ่งประกอบด้วย 6 แผนงาน (แผนงานฟื้นฟูและบำบัด แผนงานด้านกฎหมาย แผนงานป้องกันและเฝ้าระวัง แผนงานสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม แผนงานศึกษาวิจัย และแผนงานตรวจและประเมินผล) ซึ่งคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมีมติเห็นชอบแผนปฏิบัติการฯ ดังกล่าว เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2547
- ดำเนินการตรวจสอบแหล่งกำเนิดมลพิษ ได้แก่ โรงโม่บดและย่อยหิน เหมืองหิน และยานพาหนะ ดังนี้

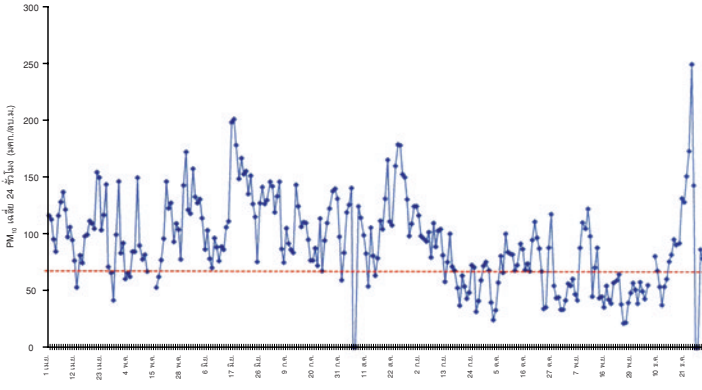
(1) ตรวจสอบค่าความทึบแสงของฝุ่นละอองจากกระบวนการผลิตของโรงโม่บดและย่อยหิน ในตำบลหน้าพระลานและพื้นที่ข้างเคียง จำนวน 55 แห่ง โดยทำการตรวจสอบทั้งในเวลากลางวันและกลางคืนเป็นประจำทุกเดือน รวมทั้งสิ้น 9 ครั้ง โดยมีโรงโม่ฯ ที่มีค่าการระบายฝุ่นละอองสูงเกินมาตรฐานที่กำหนด จำนวน 24 แห่ง (มาตรฐานค่าความทึบแสงไม่เกินร้อยละ 20) ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดสระบุรี อาศัยอำนาจเจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน สั่งการให้โรงโม่ฯ ดังกล่าว หยุดประกอบกิจการ เพื่อปรับปรุงและแก้ไขปัญหภายใน 60 วันนับจากวันที่ตรวจสอบ

(2) ตรวจสอบและตรวจจับรถบรรทุกที่มีควันดำและไม่มีวัสดุปิดคลุมบนถนนสาธารณะสายหลัก ในพื้นที่หน้าพระลาน มากกว่า 10,000 คัน และตำรวจภูธรตำบลหน้าพระลานได้จับกุมเปรียบเทียบปรับในกรณีที่รถบรรทุกมีควันดำสูงเกินค่ามาตรฐาน และไม่มีการปิดคลุมผ้าใบร้อยละ 1 และ 2 ตามลำดับ

(3) ตรวจสอบระดับเสียงจากกิจกรรมการไม่บดและย่อยหินและความสั่นสะเทือนจากการทำเหมืองหิน ในพื้นที่หน้าพระลานและพื้นที่ข้างเคียง จำนวน 30 แห่ง โดยทำการตรวจสอบเป็นประจำทุกเดือน รวมทั้งสิ้น 9 ครั้ง และผลการตรวจสอบพบว่าระดับเสียงและความสั่นสะเทือนมีค่าอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน

(4) ตรวจสอบและจัดระเบียบการใช้วัตถุระเบิดในการทำเหมืองหิน เพื่อป้องกันการลักลอบระเบิดหินและการสูญหายของวัตถุระเบิด โดยจัดตั้งคณะทำงานตรวจสอบ ควบคุม ดูแลการใช้วัตถุระเบิดในพื้นที่จังหวัดสระบุรี

(5) ตรวจสอบฝุ่นขนาดเล็กในบรรยากาศบริเวณโรงเรียนหน้าพระลานซึ่งเป็นพื้นที่ชุมชนทั่วไป โดยใช้สถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศแบบอัตโนมัติอย่างต่อเนื่อง และพบว่าแนวโน้มค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมงสูงสุดของฝุ่นขนาดเล็กมีค่าลดลงหลังจากการดำเนินการเพื่อควบคุมฝุ่นละอองอย่างเข้มงวด ยกเว้นในเดือนธันวาคมที่ฝุ่นขนาดเล็กมีค่าเพิ่มขึ้น โดยมีค่าอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานอย่างน้อยร้อยละ 97 ของจำนวนวันที่ตรวจวัด (รูปที่ 2) โดยมีสาเหตุหนึ่งมาจากสภาพอากาศแห้งและในพื้นที่ที่มีกิจกรรมการเผาในที่โล่งเพิ่มขึ้น รวมทั้งโรงโม่ หลายแห่งมีการผลิตหินมากขึ้นก่อนที่จะหยุดประกอบการหลายวันในช่วงปีใหม่ อย่างไรก็ตามพบว่าแนวโน้มของฝุ่นขนาดเล็กน้อยกว่าเดือนธันวาคม 2546

รูปที่ 2 : ฝุ่นขนาดเล็กในบรรยากาศบริเวณโรงเรียนหน้าพระลาน (รายวัน) ระหว่างเดือนเมษายน - ธันวาคม 2547

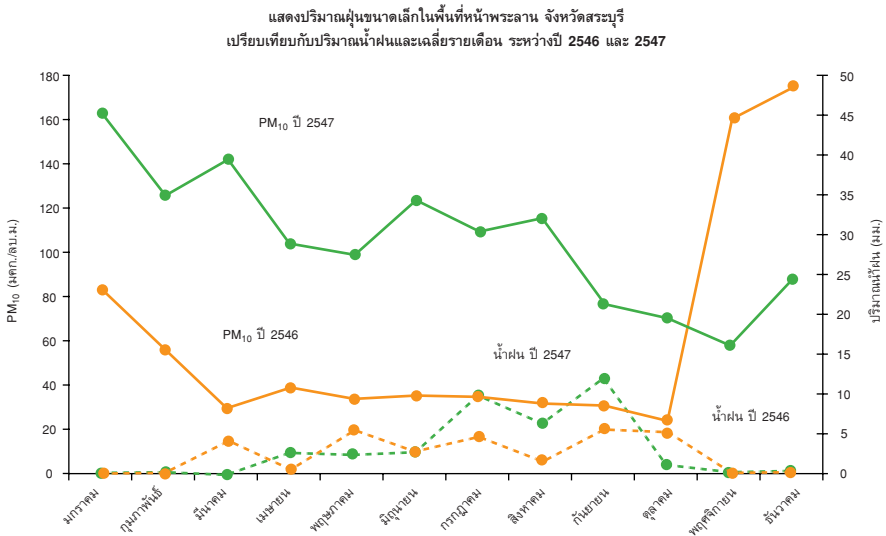
(6) การสนับสนุนการตรวจสอบสุขภาพอนามัยของประชาชนและคนงานที่อาศัยอยู่ใกล้เสียงโรงโม่บดและย่อยหินและเหมืองหินจำนวน 1,251 คน และ 803 คน ตามลำดับ การตรวจสอบสุขภาพทั่วไปพบว่าประชาชน 22 คน และคนงาน 6 คน มีสุขภาพผิดปกติ การเอ็กซเรย์ปอดพบประชาชน 31 คน และคนงาน 83 คน มีปอดผิดปกติ ส่วนการตรวจสมรรถภาพปอดพบว่าประชาชน 59 คน และคนงาน 153 คน มีปอดผิดปกติ ทั้งนี้สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระบุรี จะส่งผู้ป่วยที่ปอดผิดปกติไปทำการตรวจละเอียดเพื่อวินิจฉัยปัญหาและสาเหตุของการเกิดโรคต่อไป

• การรณรงค์ประชาสัมพันธ์และสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ การทำความสะอาดถนนสายหลักโดยการล้างและกวาดถนนทุกวัน การจัดอาสาสมัครเฝ้าระวังปัญหาฝุ่นละออง และการสร้างความตระหนักในการควบคุมปัญหาสิ่งแวดล้อมให้แก่ผู้ประกอบการและประชาชนทั่วไป

• การประชุมติดตามความก้าวหน้าผลการแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นประจำทุกเดือน รวมทั้งรายงานผลการดำเนินงานให้คณะรัฐมนตรีทราบทุก 30 วัน

จากความร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างจริงจังของหน่วยงานราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชนและประชาชนในพื้นที่ โดยการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด การประชุมหารือเพื่อกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาทุกเดือน รวมทั้งการติดตามตรวจสอบและเฝ้าระวังปัญหาอย่างต่อเนื่องส่งผลให้สามารถควบคุมสถานการณ์ฝุ่นละอองในพื้นที่หน้าพระลานได้อย่างดีและมีประสิทธิภาพ และเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2546 พบว่าแนวโน้มของสภาพปัญหาลดลงอย่างชัดเจน (รูปที่ 3)

รูปที่ 3 : แนวโน้มฝุ่นขนาดเล็กในบรรยากาศบริเวณโรงเรียนหน้าพระลาน (รายเดือน) ระหว่างเดือนเมษายน - ธันวาคม 2547

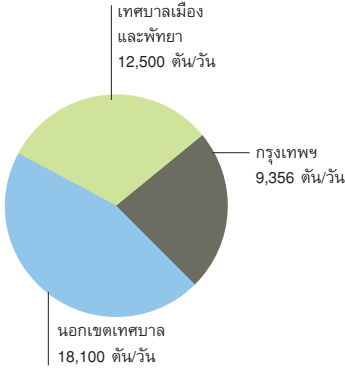

สถานการณ์ด้านกากของเสีย

ขยะมูลฝอยชุมชน

รูปที่ 1 ปริมาณการเกิดขยะมูลฝอยทั่วประเทศ

เขตเทศบาลซึ่งครอบคลุมพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเกิดขึ้นประมาณวันละ 18,100 ตัน

ขยะมูลฝอยยังคงเป็นปัญหาที่ชุมชนต่าง ๆ ต้องเผชิญอยู่และมีแนวโน้มที่จะเป็นปัญหาสำคัญในอนาคต ในปี 2547 มีปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนเกิดขึ้นประมาณ 14.6 ล้านตัน ยังไม่รวมข้อมูลปริมาณขยะมูลฝอยก่อนที่จะนำมาทิ้งในถัง) เพิ่มขึ้นจากปี 2546 ประมาณ 0.2 ล้านตัน เฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร มีปริมาณขยะมูลฝอยที่เก็บขนได้วันละ 9,356 ตัน (ข้อมูลจากกองวิชาการและแผนงาน สำนักการศึกษา ความสะอาด กรุงเทพมหานคร) ในขณะที่ปริมาณขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลและเมืองพัทยาเกิดขึ้นประมาณวันละ 12,500 ตัน และนอก

การกำจัดขยะมูลฝอยนั้น กรุงเทพมหานคร ได้ว่าจ้างบริษัทเอกชนเป็นผู้ดำเนินการทั้งหมด ในเขตเมืองหรือเทศบาล มีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ดำเนินการอย่างถูกหลักสุขาภิบาลจำนวน 106 แห่ง แบ่งเป็นเตาเผา 3 แห่ง (เทศบาลเมืองลำพูน เทศบาลนครภูเก็ต และเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี) ฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล 103 แห่ง ส่งผลให้ปัจจุบันในเขตเมืองหรือเทศบาลสามารถกำจัดขยะมูลฝอยได้ประมาณร้อยละ 37

ของปริมาณที่เกิดขึ้นส่วนที่เหลือยังคงใช้วิธีการกำจัดที่ไม่ถูกต้อง เช่น การกองบนพื้น การเผากลางแจ้ง ส่วนนอกเขตเทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัดและองค์การบริหารส่วนตำบลจะเป็นผู้รับผิดชอบเก็บรวบรวมนำไปกำจัด ซึ่งส่วนใหญ่ยังไม่มียุทธศาสตร์ที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกหลักสุขาภิบาล กำจัดโดยการเทกองทิ้งกลางแจ้ง หรือเผากลางแจ้ง มีเพียงไม่กี่แห่งที่นำไปกำจัดอย่างถูกหลักสุขาภิบาลร่วมกับเทศบาลใกล้เคียง

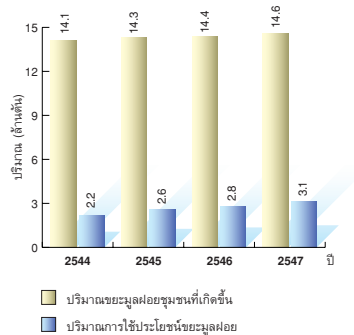
การใช้ประโยชน์ของเสีย

• การใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอยชุมชน

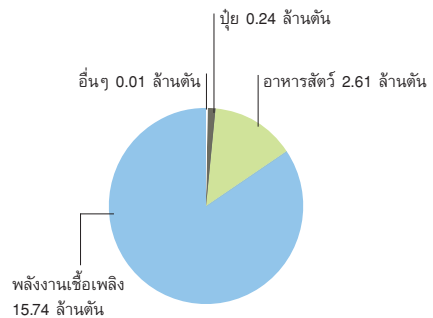
ในปี 2547 มีขยะมูลฝอยชุมชนเกิดขึ้น 14.6 ล้านตัน มีการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ประมาณ 3.1 ล้านตัน หรือคิดเป็นร้อยละ 21 ของปริมาณที่เกิดขึ้น (สัดส่วนการนำกลับมาใช้ประโยชน์อาจมีค่ามากหรือน้อยกว่านี้ เนื่องจากข้อมูลขยะมูลฝอยชุมชนที่เกิดขึ้นยังไม่รวมถึงปริมาณที่ถูกคัดแยกก่อนนำมาทิ้งลงถัง) (รูปที่ 1) โดยอยู่ในรูปของปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยน้ำชีวภาพประมาณ 0.2 ล้านตัน และอยู่ในรูปของ เศษเหล็ก กระดาษ แก้ว พลาสติก อลูมิเนียม และยาง ประมาณ 2.9 ล้านตัน รูปแบบวิธีการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่จะดำเนินการผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น การรับซื้อของเก่า โครงการผ้าป่ารีไซเคิล ธนาคารขยะในโรงเรียน ตลาดนัดวัสดุรีไซเคิล ขยะแลกข้าวสาร การทำปุ๋ยหมัก การทำปุ๋ยชีวภาพ เป็นต้น

• การใช้ประโยชน์ของเสีย ในภาคเกษตรกรรม

จากการประมวลข้อมูลจากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กรมปศุสัตว์ กรมพัฒนาที่ดิน และกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงานในปี 2547 สามารถประมาณการปริมาณวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรกรรมที่มีศักยภาพในการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้สูงสุด 10 ประเภท ได้แก่ ข้าว อ้อย ข้าวโพด มะพร้าว ปาล์มน้ำมัน มันสำปะหลัง ถั่วลิสง ฝ้าย ถั่วเหลือง และข้าวฟ่าง มีประมาณ 82.23 ล้านตัน ซึ่งปริมาณการนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ใหม่มีประมาณ 18.60 ล้านตัน หรือคิดเป็นร้อยละ 22.62 โดยแยกออกเป็น การนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ในรูปของพลังงานทดแทน/เชื้อเพลิง มากที่สุด คือ ประมาณ 15.74 ล้านตัน รองลงมาเป็นการใช้ประโยชน์ในรูปแบบอาหารสัตว์ 2.61 ล้านตัน ทำปุ๋ยอินทรีย์มีประมาณ 0.24 ล้านตัน และอื่นๆ 0.01 ล้านตัน ตามลำดับ (รูปที่ 2)

รูปที่ 1 ปริมาณการใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอยชุมชนระหว่างปี 2544-2547

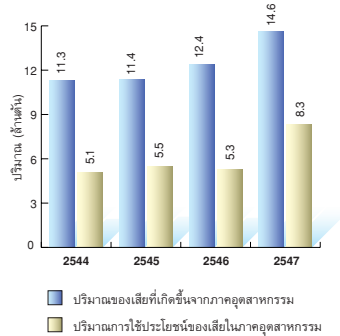

รูปที่ 2 สัดส่วนการใช้ประโยชน์ของเสียและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในรูปแบบต่างๆ

• การใช้ประโยชน์ของเสียในภาคอุตสาหกรรม

ในปี 2547 ปริมาณของเสียในภาคอุตสาหกรรมซึ่งประกอบด้วยของเสียประเภทกระดาษ แก้ว พลาสติก เหล็ก อลูมิเนียม และยางมีประมาณ 14.6 ล้านตัน โดยมีการใช้ประโยชน์ประมาณ 8.3 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 57 ปริมาณของเสียในภาคอุตสาหกรรม ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาร้อยละ 14 (รูปที่ 3)

รูปที่ 3 ปริมาณการใช้ประโยชน์ของเสียในภาคอุตสาหกรรมระหว่างปี 2544-2547

การใช้ประโยชน์ของเสียในภาคอุตสาหกรรมดังกล่าว ส่วนมากเป็นการแลกเปลี่ยนของเสียระหว่างโรงงานและวัสดุเหลือใช้โดยกลุ่มผู้ผลิต ผู้นำเข้า หรือผู้จำหน่ายสินค้า (Waste exchange system) ระบบมัดจำ (Deposit-refund system) การจัดกิจกรรมซิงโครผ่านตัวแทนจำหน่าย ตลอดจนการรับซื้อของเสียจากกลุ่มผู้ประกอบการรับซื้อของเก่า เป็นต้น โดยมีรายละเอียดจำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม (ตาราง) ดังนี้

1. อุตสาหกรรมกระดาษ มีปริมาณการนำกลับมาแปรรูปใช้ใหม่ ประมาณ 1.3 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 38 ของปริมาณของเสียประเภทกระดาษทั้งหมดทั่วประเทศ (ประมาณ 3.4 ล้านตัน) ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2546 ร้อยละ 12

2. อุตสาหกรรมแก้ว มีปริมาณการนำกลับมาแปรรูปใช้ใหม่และใช้ซ้ำ ประมาณ 1.4 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 64 ของปริมาณของเสียประเภทแก้วทั้งหมดทั่วประเทศ (ประมาณ 2.2 ล้านตัน) ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2546 ร้อยละ 15

3. อุตสาหกรรมพลาสติก มีปริมาณการนำกลับมาแปรรูปใช้ใหม่ ประมาณ 0.6 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 21 ของปริมาณของเสียประเภทพลาสติกทั้งหมดทั่วประเทศ (ประมาณ 2.9 ล้านตัน) ซึ่งลดลงจากปี 2546 ร้อยละ 5

4. อุตสาหกรรมเหล็ก มีปริมาณการนำกลับมาแปรรูปใช้ใหม่ ประมาณ 4.6 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 90 ของปริมาณของเสียประเภทเหล็กทั้งหมดทั่วประเทศ (ประมาณ 5.2 ล้านตัน) ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2546 ร้อยละ 9

5. อุตสาหกรรมอลูมิเนียม มีปริมาณการนำกลับมาแปรรูปใช้ใหม่ ประมาณ 0.33 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 54 ของปริมาณของเสียประเภทอลูมิเนียมทั้งหมดทั่วประเทศ (ประมาณ 0.61 ล้านตัน) ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2546 ร้อยละ 1

6. อุตสาหกรรมยาง มีปริมาณการนำกลับมาแปรรูปใช้ใหม่ในรูปแบบต่างๆ ประมาณ 0.07 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 19 ของปริมาณของเสียประเภทยางทั้งหมดทั่วประเทศ (ประมาณ 0.36 ล้านตัน) ซึ่งลดลงจากปี 2546 ร้อยละ 1

ตาราง ปริมาณการใช้ประโยชน์ของเสียในภาคอุตสาหกรรมระหว่างปี 2546-2547

ประเภทอุตสาหกรรม	ปริมาณของเสียในภาคอุตสาหกรรม (ตัน)		ปริมาณการใช้ประโยชน์ของเสียในภาคอุตสาหกรรม				วิธีการ
	ปี 2546	ปี 2547	ปี 2546		ปี 2547		
			ตัน	ร้อยละ	ตัน	ร้อยละ	
กระดาษ	3,997,600	3,352,000	1,053,000	26	1,275,000	38	แปรรูปใช้ใหม่
แก้ว	2,009,300	2,202,300	742,500	37	1,173,300	53	แปรรูปใช้ใหม่ / ใช้ซ้ำ
พลาสติก	2,841,600	2,889,600	746,600	26	603,500	21	แปรรูปใช้ใหม่
เหล็ก	2,632,900	5,153,000	2,139,000	81	4,648,800	90	แปรรูปใช้ใหม่
อลูมิเนียม	575,700	606,000	306,400	53	328,400	54	แปรรูปใช้ใหม่
ยาง	356,000	361,700	47,500	13	42,000	12	แปรรูปใช้ใหม่ / ใช้ซ้ำ
รวม	12,413,100	14,564,600	5,305,700	43	8,346,200	57	

หมายเหตุ ประมวลข้อมูลจากกรมศุลกากร กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สมาคมอุตสาหกรรมพลาสติกไทย สถาบันเหล็กกล้าและเหล็กกล้าแห่งประเทศไทย สมาคมอุตสาหกรรมเยื่อกระดาษและกระดาษไทย บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย บริษัทปูนซีเมนต์ไทยอุตสาหกรรม บริษัท บางกอกกล๊าส จำกัด

จากข้อมูลการใช้ประโยชน์ของเสียในภาคอุตสาหกรรมข้างต้นจะพบว่าอุตสาหกรรมเกือบทุกประเภทมีอัตราการนำของเสียกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่เพิ่มขึ้น ยกเว้นอุตสาหกรรมพลาสติก และอุตสาหกรรมยางที่มีอัตราการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ลดลง ดังนั้นควรมีการส่งเสริมให้มีปริมาณการใช้ประโยชน์ของเสียเพิ่มมากขึ้น ซึ่งแนวทางการส่งเสริมควรดำเนินการหลายๆ แนวทางควบคู่กันไป เช่น การแลกเปลี่ยนของเสียระหว่างโรงงาน การจัดตั้งโรงงานแปรรูปเพิ่มมากขึ้น การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

ของเสียอันตราย

กรมควบคุมมลพิษได้ประมาณการณปริมาณของเสียอันตรายในปี 2547 ว่ามีประมาณ 1.81 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2546 ประมาณ 0.01 ล้านตัน แบ่งออกเป็นของเสียอันตรายจากอุตสาหกรรม 1.405 ล้านตัน และปริมาณของเสียอันตรายจากชุมชน 0.403 ล้านตัน (รวมมูลฝอยติดเชื้อ 0.02 ล้านตัน) โดยของเสียอันตรายส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 59 ของปริมาณที่เกิดขึ้นหรือประมาณ 1.06 ล้านตันเกิดขึ้นในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ตารางที่ 1 แสดงปริมาณของเสียอันตรายตามประเภท และภูมิภาคปี 2547

พื้นที่อุตสาหกรรม	ชุมชน ล้านตันต่อปี	รวม ล้านตันต่อปี	ร้อยละ
กทม. และปริมณฑล	0.930	0.136	59.0
ภาคกลาง	0.099	0.066	9.1
ภาคตะวันออก	0.117	0.028	8.0
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	0.048	0.081	7.2
ภาคเหนือ	0.115	0.049	9.0
ภาคใต้	0.096	0.043	7.7
รวม	1.405	0.403	100.0

การจัดการของเสียอันตรายจากภาคอุตสาหกรรม ซึ่งเกิดขึ้นในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมากที่สุด แต่มีการส่งเข้ากำจัดเพียงร้อยละ 50 ของปริมาณที่เกิดขึ้น ทั้งนี้อาจมีสาเหตุสำคัญ ได้แก่ ความคุ้มค่าทางธุรกิจ โดยผู้ประกอบการบางส่วนเลือกดำเนินการจัดการด้วยตนเอง หรือบางส่วนต้องการรวบรวมของเสียให้มีปริมาณที่มากพอจนจัดส่งไปกำจัด เพื่อลดต้นทุน และสาเหตุอีก

ประการคือ การติดตามตรวจสอบของเจ้าหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายสำหรับการเคลื่อนย้ายและกำจัดของเสียอันตรายจากโรงงานไปยังโรงงานที่รับกำจัดอย่างถูกกฎหมาย โดยมีปริมาณที่ได้รับการกำจัดประมาณ 0.69 ล้านตัน

ในด้านของเสียอันตรายจากชุมชน ส่วนใหญ่มีการจัดการที่ไม่เหมาะสม เนื่องจากยังมีการกำจัดของเสียอันตรายจากชุมชนรวมไปกับการจัดการขยะมูลฝอยทั่วไป ในปี 2547 มีการดำเนินกิจกรรมเพื่อลดปัญหาหมอกพิษจากของเสียอันตรายทั้งจากชุมชนและอุตสาหกรรมต่างๆ เช่น กรมควบคุมมลพิษได้ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องขอยกร่างกรอบยุทธศาสตร์การจัดการซากผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ และร่วมกับบริษัทเอกชนดำเนินการเรียกคืนซากแบตเตอรี่และโทรศัพท์มือถือ ในพื้นที่นำร่องคือ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยปัจจุบันเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์มีการนำอุปกรณ์ที่ไม่ได้มาตรฐานและผ่านการใช้งานแล้ว (สินค้ามือสอง) มีปริมาณเพิ่มมากขึ้น และได้รับความนิยมนจากประชาชน เนื่องจากมีราคาถูก แต่จะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในระยะยาวเมื่อสิ้นสุดการใช้งานและมีการจัดการไม่ถูกต้อง

ในด้านมูลฝอยติดเชื้อ สถานพยาบาลที่มีเตาเผามูลฝอยติดเชื้อแล้วดำเนินการเอง และมูลฝอยติดเชื้อบางส่วน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้รับเก็บรวบรวมและกำจัด โดยมีเตาเผาติดเชื้อขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตั้งอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศจำนวน 10 แห่ง (9 จังหวัด) ได้แก่ กรุงเทพมหานคร นนทบุรี สมุทรสาคร สุพรรณบุรี เชียงใหม่ ขอนแก่น สงขลา ภูเก็ต และชลบุรี ทั้งนี้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ประสานงานร่วมกับกระทรวงสาธารณสุขดำเนินการจัดทำแผนการจัดการขยะมูลฝอยแห่งชาติและแผนปฏิบัติการ โดยผนวกการจัดการมูลฝอยติดเชื้อไว้ในแผนด้วยเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหามูลฝอยติดเชื้อในระยะยาว ซึ่งมีแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีระบบคัดแยก รวบรวม และกำจัดมูลฝอยติดเชื้อแยกต่างหากจากมูลฝอยทั่วไป โดยเน้นการใช้สถานที่กำจัดร่วมกัน และส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามาลงทุนและดำเนินการ

● การลักลอบฝังกลบกากของเสียที่เป็นอันตราย บริเวณตำบลกลางดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

เมื่อวันที่ 9 กันยายน 2547 เกิดเหตุการณ์ลักลอบฝังกลบกากของเสียที่เป็นอันตรายจากโรงงานอุตสาหกรรม โดยมีกลุ่มบุคคลเข้าไปในพื้นที่ติดกับโรงงานของบริษัท อโศกเคมีคอล จำกัด โฉนดเลขที่ 4627 ตั้งอยู่ ณ หมู่ 1 ตำบลกลางดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา เดิมเป็นของนายนพพร สืบศิริ ภายหลังได้โอนกรรมสิทธิ์ให้บุตรชายคือ นายพิสิฐ สืบศิริ ที่ผ่านมา บริษัท บริหารและพัฒนาเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จำกัด (มหาชน) หรือ GENCO ได้ขอเช่าที่ดิน จากนายนพพรฯ แต่ไม่มีสัญญาเช่าเป็นหลักฐาน บริเวณดังกล่าวเป็นพื้นที่เก็บกากของเสียที่เป็นอันตรายจากโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อรอนำไปเผาในเตาเผาปูนขาวของโรงงานบริษัท อโศกเคมีคอล จำกัด ขณะเกิดเหตุได้มีการใช้รถแบคโฮลบอัดถังโลหะขนาด 200 ลิตร ซึ่งภายในบรรจุกากสารเคมี และนำกากสารเคมีที่บรรจุอยู่ในถังซึ่งส่วนใหญ่เป็นของเหลวไปเทลงในบ่อดินที่ขุดขึ้นใหม่ในพื้นที่โดยไม่มีกำบังกั้นการปนเปื้อนลงดินแต่อย่างใดและมีกากสารเคมีบางส่วนหกหล่นอยู่บนพื้นดิน ก่อให้เกิดกลิ่นเหม็นของสารเคมีกระจายทั่วบริเวณใกล้เคียง กากของเสียที่เป็นอันตรายที่พบ เช่น น้ำมันเครื่องใช้แล้ว กากสี สารตัวทำละลายอินทรีย์ใช้แล้ว กากตะกอนจากระบบบำบัดน้ำเสีย ยางมะตอย และเศษวัสดุที่ปนเปื้อนสารเคมี เป็นต้น

กรมควบคุมมลพิษร่วมกับกรมทรัพยากรน้ำบาดาล กรมทรัพยากรธรณี กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 11 กรมโรงงานอุตสาหกรรม และจังหวัดนครราชสีมา ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงและติดตามตรวจสอบสภาพปัญหาและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งได้รายงานความคืบหน้าผลดำเนินการต่อคณะรัฐมนตรีเป็นระยะ โดยสรุปได้ดังนี้

• **คณะรัฐมนตรีมอบหมายให้หน่วยงานต่างๆ ดำเนินการดังนี้**

1. กระทรวงอุตสาหกรรมดำเนินการ

• เก็บรวบรวมกากของเสียอันตรายทั้งหมด รวมทั้งดินที่ปนเปื้อนไปกำจัดหรือทำลาย ด้วยวิธีการที่เหมาะสมโดยเร่งด่วน

• ให้ดำเนินการสอบสวนและหาผู้รับผิดชอบกับกรณีที่เกิดขึ้นและดำเนินการตามกฎหมายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไป

• ไม่ให้มีการอนุญาตให้นำกากของเสียที่เป็นอันตรายจากอุตสาหกรรมมาทดลองกำจัดในเตาเผาหรือวิธีการอื่น เว้นแต่จะกำหนดระยะเวลาและปริมาณของเสียที่เป็นอันตรายที่จะนำไปทดลองกำจัดให้เหมาะสมและชัดเจน

• ให้มีการจัดทำระบบบัญชี (Inventory) และระบบกำกับและติดตาม (Manifest and Tracking System) กากของเสียที่เป็นอันตรายจากอุตสาหกรรม ซึ่งจะทำให้ทราบถึงการเกิด การเก็บ การขนย้าย และการกำจัดกากของเสียที่เป็นอันตราย เพื่อป้องกันการลักลอบนำไปทิ้งและนำไปกำจัดโดยวิธีการที่ไม่เหมาะสม อย่างผิดกฎหมาย โดยเป็นระบบที่ทันสมัยและสะดวกรวดเร็ว เพื่อให้ง่ายต่อการกำกับและติดตามตรวจสอบ

• ให้มีการออกกฎหมายเกี่ยวกับระบบเอกสารกำกับ การขนส่งกากของเสียที่เป็นอันตรายจากอุตสาหกรรมให้มีความเข้มงวดมากยิ่งขึ้น

2. มอบหมายให้จังหวัดนครราชสีมา ดำเนินการขยายผลสืบสวนสอบสวน เพื่อให้ได้ตัวผู้จ้างวานกลุ่มบุคคลที่ลักลอบเข้ามาดำเนินการดังกล่าวมาดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

3. มอบหมายให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดำเนินการติดตามตรวจสอบการปนเปื้อนในดิน น้ำใต้ดิน และน้ำผิวดิน ในบริเวณใกล้เคียง เพื่อเป็นการเฝ้าระวังผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและประชาชน

• **การขนย้ายกากของเสีย**

บริษัท บริหารและพัฒนาเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จำกัด (มหาชน) หรือ GENCO ได้ทำการขนย้ายกากของเสียที่เป็นอันตรายทั้งหมด ซึ่งประกอบด้วยถังกากของเสียทั้งหมดทั้งถึงเปล่าและถังที่มีกากของเสียบรรจุอยู่ภายใน จำนวน 8,786 ถัง น้ำปนเปื้อนจำนวน 356.5 ลูกบาศก์เมตร ดินปนเปื้อน จำนวน 668.44 ลูกบาศก์เมตร โคลนที่มีการปนเปื้อน จำนวน

5 คอนเทนเนอร์ นำไปกำจัดที่ศูนย์กำจัดกากของเสียของบริษัท GENCO ที่จังหวัดระยอง และขนย้ายหน้าดินปนเปื้อนบริเวณที่เกิดเหตุ ระดับความลึกประมาณ 0-2 เมตร ไปปรับเสถียรและฝังกลบที่ศูนย์กำจัดกากของเสียของบริษัทฯ ประมาณ 5,920 ตัน

ก่อนการขนย้าย

หลังการขนย้าย

หลังการบำบัดหน้าดิน

• การติดตามตรวจสอบผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหลังการขนย้ายกากของเสีย

- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ร่วมกับสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 11 และกรมควบคุมมลพิษ ได้ตรวจวัดสารอินทรีย์ระเหย (VOCs) ในดินปนเปื้อนในดิน ระยะความลึก 1 เมตร ครอบคลุมพื้นที่ 220 x 140 ตารางเมตร พบว่า มีการปนเปื้อนสารอินทรีย์ระเหย (VOCs) ประมาณ 20,400 ตารางเมตร

- สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 11 และกรมควบคุมมลพิษ ได้ทำการเฝ้าระวังสภาพปัญหาโดยเก็บตัวอย่างน้ำในบ่อบาดาลบริเวณชุมชนที่อยู่โดยรอบพื้นที่เกิดเหตุเป็นระยะ ปรากฏว่าคุณภาพน้ำส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ปกติ ยังไม่พบว่ามีสารปนเปื้อนในแหล่งน้ำใต้ดิน

- กรมควบคุมมลพิษได้ติดตามตรวจสอบการปนเปื้อนในดินที่ระดับความลึก 1 1.5 และ 2 เมตร และแหล่งน้ำใต้ดิน ภายหลังบริษัท GENCO ได้ดำเนินการบำบัดหน้าดินในส่วนที่มีการปนเปื้อนไปกำจัด พบสารอินทรีย์ระเหย (VOCs) ได้แก่ Benzene Trichloro ethylene และ 1, 1, 2-Trichloroethane ในดินบางจุดมีค่าเกินเกณฑ์มาตรฐาน และจากการตรวจสอบน้ำในบ่อสังเกตการณ์ ซึ่งกรมทรัพยากรน้ำบาดาลชุดชั้นใหม่บริเวณโดยรอบพื้นที่เกิดเหตุเพื่อใช้เป็นบ่อสังเกตการณ์ จำนวน 3 บ่อ พบว่าปริมาณสารอินทรีย์ระเหย (VOCs) ในน้ำ ได้แก่ Benzene Trichloro ethylene และ 1, 1, 2-Trichloroethane มีค่าเกินเกณฑ์มาตรฐาน

- กรมทรัพยากรธรณีได้สำรวจสภาพพื้นที่โดยวิธีธรณีฟิสิกส์ บริเวณโดยรอบพื้นที่ ลักลอบฝังกลบกากของเสียอันตราย ผลสำรวจพบรอยเลื่อนพาดผ่านบริเวณที่ฝังกลบกากของเสียอันตรายไปในทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ตัดถนนมิตรภาพที่หลักกิโลเมตร 153 และพบว่าน้ำใต้ดิน มีช่องทางการไหลสัมพันธ์กับรอยเลื่อนดังกล่าว และลักษณะของชั้นน้ำใต้ดินที่พบโดยรอบพื้นที่สำรวจจะอยู่ในระดับความลึกต่างๆ กัน ตั้งแต่ 10 เมตร จนถึง 120 เมตร ขึ้นอยู่กับรอยเลื่อนดังกล่าว

- **การหาผู้กระทำผิดและผู้รับผิดชอบ**

สถานีตำรวจภูธรจังหวัดนครราชสีมาซึ่งรับผิดชอบคดีนี้ รายงานผลดำเนินการว่า ผู้ต้องหาได้เข้ามามอบตัวจำนวน 3 ราย คือ เจ้าของรถแบคโฮล์ 1 ราย คนขับรถแบคโฮล์ 2 ราย และยี่ตรรถแบคโฮล์ที่ใช้ในการฝังกลบกากของเสีย 2 คัน ไว้เป็นของกลางเพื่อประกอบสำนวนการสอบสวน รวมทั้งได้สอบสวนปากคำบุคคลดังกล่าวไว้เพื่อประกอบสำนวนการสอบสวน และได้ออกหมายจับนายดำหรือนายสัมฤทธิ์ ยอดอินทร์ ผู้ต้องหาซึ่งเป็นผู้จ้างวาน รวมทั้งแจ้งข้อกล่าวหากับผู้ต้องสงสัยที่คาดว่าจะมีส่วนร่วมในการกระทำผิดแล้ว

- **การดำเนินการในระยะต่อไป**

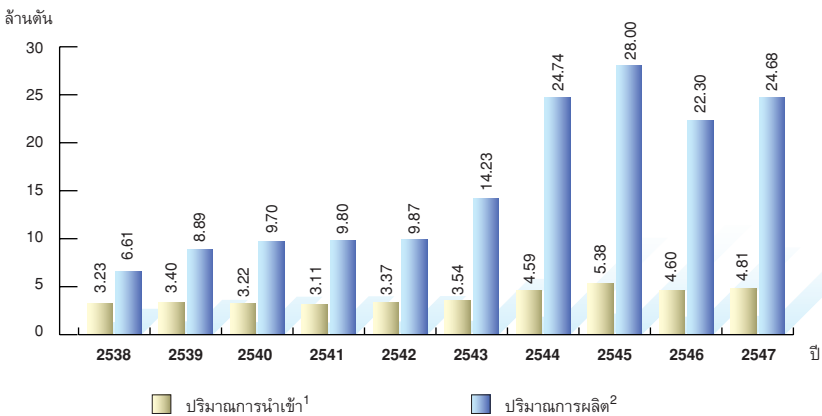
กรมควบคุมมลพิษจะร่วมกับสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 11 กรมทรัพยากรน้ำบาดาล และกรมทรัพยากรธรณี จะทำการสำรวจสภาพพื้นที่บริเวณที่เกิดเหตุและการแพร่กระจายของสารอินทรีย์ระเหย (VOCs) ในน้ำใต้ดินอย่างละเอียด โดยจะทำการขุดบ่อน้ำบาดาลเพื่อใช้เป็นบ่อสังเกตการณ์เพิ่มเติม จำนวน 10 บ่อ และติดตามตรวจสอบการปนเปื้อนในแหล่งน้ำใต้ดินในบ่อสังเกตการณ์และบ่อน้ำบาดาลของประชาชนเป็นระยะ

สถานการณ์ด้านสารอันตราย

สารอันตราย

สถิติข้อมูลการนำเข้าสารอันตรายกลุ่มสารอินทรีย์และสารอนินทรีย์ในปี 2547 ของกรมศุลกากร และปริมาณการผลิตที่ขอขึ้นทะเบียนกับกรมโรงงานอุตสาหกรรมและการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นโรงงานอุตสาหกรรมในลำดับที่ 42(1) (2) ประเภทโรงงานประกอบกิจการเกี่ยวกับเคมีภัณฑ์ สารเคมีหรือวัตถุอันตราย พบว่ามีปริมาณนำเข้าสารอันตรายจากต่างประเทศ¹ 4.81 ล้านตัน และผลิตในประเทศ ประมาณ 24.68 ล้านตัน คิดเป็นปริมาณสารอันตรายรวมทั้งสิ้น 29.49 ล้านตัน เมื่อเทียบกับปี 2546 เพิ่มขึ้น ร้อยละ 9.63 (รูปที่ 1) ซึ่งสารอันตรายที่นำมาใช้ในกิจกรรมดังกล่าวนั้น พบว่าได้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน ผู้ปฏิบัติงานในโรงงานอุตสาหกรรม รวมทั้งเกษตรกร ตามรายงานของสำนักกระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค พบว่าในปี 2547 มีผู้เจ็บป่วยจากสารอันตรายรวมทั้งสิ้น 2,131 ราย และเสียชีวิต 12 ราย จำแนกเป็นผู้ป่วยที่ได้รับพิษจากสารปิโตรเลียม 126 ราย ก๊าซและไอระเหย 86 ราย กลุ่มสารแมงกานีส พรอทและสารหนู 122 ราย ผู้เจ็บป่วยที่ได้รับพิษจากสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ 1,797 ราย และผู้เสียชีวิตจากพิษของสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ 12 ราย เมื่อเทียบกับปี 2546 จำนวนผู้ป่วยลดลงร้อยละ 17 ส่วนผู้เสียชีวิตมีจำนวนเท่ากับปีที่ผ่านมา นอกจากนี้ยังพบปัญหาการร้องเรียนและการเกิดอุบัติเหตุจากสารอันตรายในรอบปี 2547 รวม 29 ครั้ง

รูปที่ 1 รูปแนวโน้มการนำเข้าและผลิตสารเคมีในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538-2547

หมายเหตุ ¹ ข้อมูลปริมาณการนำเข้าจากกรมศุลกากร

² ปริมาณการผลิต หมายถึง กำลังผลิตสูงสุดที่โรงงานแจ้งขึ้นทะเบียนกับกรมโรงงานอุตสาหกรรมและการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

• การแก้ไขปัญหาจากสารอันตราย

1. การถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการจัดการอุบัติเหตุจากสารอันตรายของกรมควบคุมมลพิษ

1.1 ดำเนินการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตร “การจัดทำแผนปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมี” ให้แก่ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยด้านสารเคมีและวัตถุอันตรายตามพระราชบัญญัติป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2522 ของจังหวัดในพื้นที่เสี่ยงอุบัติเหตุจากสารเคมีในภาคใต้และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย นครราชสีมา ขอนแก่น อุดรธานี ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และสงขลา รวมทั้งสิ้น 7 จังหวัด โดยจัดทำแผนปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมีในระดับจังหวัดที่เหมาะสมของพื้นที่และสอดคล้องกับสถานการณ์อุบัติเหตุจากสารเคมี รวมทั้งสามารถตอบโต้เหตุฉุกเฉินจากสารเคมีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญจากองค์การพิทักษ์สิ่งแวดล้อมแห่งสหรัฐอเมริกา (U.S.EPA.) ดำเนินการถ่ายทอดเทคโนโลยีเกี่ยวกับผู้บัญชาการ ณ ที่เกิดเหตุอุบัติเหตุจากสารเคมี (Hazardous Materials On-Scene Incident Commander) และระบบบัญชาการ ณ ที่เกิดเหตุ (Incident Command System : ICS) ให้แก่เจ้าหน้าที่ในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอุบัติเหตุจากสารเคมี และเจ้าหน้าที่ในส่วนท้องถิ่นระดับหัวหน้าชุดปฏิบัติการและเจ้าหน้าที่ระดับบัญชาการในพื้นที่เสี่ยง 26 จังหวัด เพื่อให้มีความรู้และทักษะด้านการบัญชาการ ณ ที่เกิดเหตุกรณีอุบัติเหตุจากสารเคมี ทั้งนี้ เป็นการดำเนินการต่อเนื่องของโครงการเสริมสร้างศักยภาพในการตอบโต้เหตุฉุกเฉินจากสารเคมีของพื้นที่เสี่ยงทั้งทางด้านศักยภาพในการจัดทำแผนปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมี ศักยภาพของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการด้านเทคนิคการระงับอุบัติเหตุจากสารเคมี รวมทั้งศักยภาพของผู้บัญชาการ ณ ที่เกิดเหตุเพื่อการตอบโต้เหตุฉุกเฉินอย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย

2. การลดการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ของกรมส่งเสริมการเกษตร

2.1 การส่งเสริมและพัฒนาสินค้าเกษตรอินทรีย์และปลอดภัยจากสารพิษ เพื่อถ่ายทอดความรู้เรื่องเกษตรอินทรีย์ และสนับสนุนการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ โดยเน้นการพึ่งพาตนเองและใช้ปัจจัยการผลิตที่หาได้ในท้องถิ่น เช่น การทำปุ๋ยหมัก สารสกัดจากธรรมชาติ เพื่อทดแทนปุ๋ยเคมีและสารเคมีที่มีราคาแพง ทำให้เกษตรกรลดต้นทุนการผลิต และส่งผลให้คุณภาพผลผลิตดีโดยมีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ ทั้งสิ้นจำนวน 7,930 ราย

2.2 การส่งเสริมการจัดการคุณภาพและมาตรฐานสินค้าเกษตร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร โดยส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมแก่เกษตรกรเพื่อให้ผลผลิตมีความปลอดภัยได้มาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของตลาด มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการทั้งสิ้นจำนวน 102,319 ราย

2.3 การส่งเสริมการควบคุมศัตรูพืชโดยชีวภาพ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรโดยส่งเสริมการผลิตและขยายตัวห้ำ-ตัวเบียน และจุลินทรีย์ 19 ชนิด เพื่อใช้ทดแทนสารเคมีในพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจ จำนวน 230,000 ไร่ ได้แก่ ตัวห้ำ - ตัวเบียน จำนวน 1,067 ล้านตัว เชื้อรา จำนวน 257,025 ตัน ไวรัส NPV (Nuclear Polyhedrosis Virus) จำนวน 4,075 ลิตร สารสะเดา จำนวน 21,075 กิโลกรัม สารไคโตซาน จำนวน 3,183 ลิตร สาร BT (Bacillus thuringensis) และ BS (Bacillus subtilis) จำนวน 6,620 ลิตร และไส้เดือนฝอย (Steinernema) จำนวน 38,050 ซอง

2.4 การส่งเสริมการจัดการศัตรูพืช โดยดำเนินการถ่ายทอดความรู้โดยใช้กระบวนการโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตพืช มุ่งเน้นการป้องกันกำจัดศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM) เพื่อลดการใช้สารเคมี และแนะนำการใช้สารเคมีอย่างถูกต้องและปลอดภัย (Safe Use) ในกรณีที่ใช้วิธีป้องกันกำจัดศัตรูพืชวิธีอื่นไม่ได้ผล เช่น การลดความถี่ในการฉีดพ่นสารเคมี ตลอดจนการทำลายภาชนะบรรจุที่ถูกต้อง ทั้งนี้เพื่อให้เกษตรกรสามารถปฏิบัติในการใช้สารกำจัดศัตรูพืชได้อย่างถูกต้องและปลอดภัยทั้งต่อตนเอง สภาพแวดล้อม และไม่เกิดสารพิษตกค้างในผลผลิตการเกษตร โดยมีเกษตรกรได้รับการถ่ายทอดความรู้และนำไปปฏิบัติ จำนวน 19,072 ราย

3. การออกประกาศตามพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับวัตถุอันตราย

พระราชบัญญัติ	เรื่อง	สาระสำคัญ	ประกาศในราชกิจจานุเบกษา
พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535	1. ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง ยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียน วัตถุอันตรายที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ พ.ศ. 2547	<ul style="list-style-type: none"> ยกเลิกประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง ยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2543 ลงวันที่ 20 มีนาคม 2543 กำหนดวัตถุอันตรายที่จะได้รับการยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ พ.ศ. 2547 ต้องเป็นกรณีตามที่กำหนดไว้ข้อใดข้อหนึ่ง ดังต่อไปนี้ <ol style="list-style-type: none"> วัตถุอันตรายที่เคยได้รับการขึ้นทะเบียนทางอุตสาหกรรมไว้แล้ว วัตถุอันตรายที่เป็นของแข็งจะตั้งมีวัตถุอันตรายเป็นส่วนผสมตั้งแต่ 98 % ขึ้นไปของน้ำหนักสารทั้งหมด 	เล่มที่ 121 ตอนพิเศษ 118 ลงวันที่ 18 ตุลาคม 2547

พระราชบัญญัติ	เรื่อง	สาระสำคัญ	ประกาศใน ราชกิจจานุเบกษา
<p>พระราชบัญญัติ วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 (ต่อ)</p>	<p>2. ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การดำเนินการเกี่ยวกับวัตถุอันตราย ชนิดที่ 4 พ.ศ. 2547 ที่กรมโรงงาน อุตสาหกรรม มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2547</p> <p>3. ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง บัญชีรายชื่อวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2547</p>	<p>(3) วัตถุอันตรายที่เป็นของเหลวจะต้อง มีวัตถุอันตรายเป็นส่วนผสมตั้งแต่ 98 % ขึ้นไปของน้ำหนักสาร ทั้งหมดหรือเป็นสารละลายของวัตถุ อันตรายเพียงหนึ่งรายการที่มีน้ำ เป็นตัวทำละลายหรือเจือจาง เท่านั้น และต้องไม่มีสารเคมีอื่น เป็นส่วนผสมแต่อาจมีสารอื่น เจือปนโดยธรรมชาติได้</p> <ul style="list-style-type: none"> • ยกเลิกวัตถุอันตรายตามประกาศ กระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การดำเนินการเกี่ยวกับวัตถุอันตราย ชนิดที่ 4 ที่กรมโรงงานอุตสาหกรรม มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ พ.ศ. 2543 ลงวันที่ 20 มีนาคม 2543 • กำหนดรายชื่อวัตถุอันตรายให้เป็น วัตถุอันตรายตามประกาศกระทรวง อุตสาหกรรม เรื่องการดำเนินการ เกี่ยวกับวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 ที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมมีอำนาจ หน้าที่รับผิดชอบ พ.ศ. 2543 ลงวันที่ 20 มีนาคม 2543 • ยกเลิกรายชื่อวัตถุอันตรายในบัญชีท้าย ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง บัญชีรายชื่อวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ลงวันที่ 17 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2538 ที่อยู่ในความรับผิดชอบของ <ol style="list-style-type: none"> (1) กรมวิชาการเกษตร จำนวน 13 รายการ (2) สำนักงานคณะกรรมการอาหาร และยา จำนวน 10 รายการ (3) กรมโรงงานอุตสาหกรรม จำนวน 23 รายการ • กำหนดรายชื่อวัตถุอันตรายตามบัญชี ก และ ข ท้ายประกาศเป็นวัตถุอันตราย ในบัญชีท้ายประกาศกระทรวง อุตสาหกรรม เรื่องบัญชีรายชื่อวัตถุ อันตราย พ.ศ. 2538 ลงวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2538 	<p>เล่ม 121 ตอนพิเศษ 118 ลงวันที่ 18 ตุลาคม 2547</p> <p>เล่ม 121 ตอนพิเศษ 118 ลงวันที่ 18 ตุลาคม 2547</p>

พระราชบัญญัติ	เรื่อง	สาระสำคัญ	ประกาศใน ราชกิจจานุเบกษา
<p>พระราชบัญญัติ วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 (ต่อ)</p>	<p>4. ประกาศกรมโรงงานอุตสาหกรรม เรื่อง รายชื่อวัตถุอันตรายที่ไม่อนุญาตให้แจ้ง ข้อเท็จจริงของผู้นำเข้า หรือผู้ส่งออกซึ่ง วัตถุอันตรายที่กรมโรงงานอุตสาหกรรม มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ ผ่านระบบ สัญญาณคอมพิวเตอร์เข้ากับระบบ เครือข่ายคอมพิวเตอร์ของกรมโรงงาน อุตสาหกรรม พ.ศ. 2547</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ให้ยกเลิก CAS NUMBER ของ วัตถุอันตรายในบัญชีท้ายประกาศ กระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง บัญชี รายชื่อวัตถุอันตราย พ.ศ. 2538 ลงวันที่ 17 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2538 คือ CHLOROFLUOROCARBONS AND its substitutions ตั้งแต่ HCFC- 21 จนถึง HCFC-271 • ให้ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ส่งออกและผู้มีไว้ในครอบครอง ซึ่งวัตถุอันตรายที่ ดำเนินการอยู่ก่อนแล้ว แจ้งการ ดำเนินการของตนสำหรับวัตถุอันตราย ชนิดที่ 2 หรือยื่นคำขออนุญาตสำหรับ วัตถุอันตรายชนิดที่ 3 ต่อพนักงาน เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานผู้รับผิดชอบ ภายในกำหนดสามสิบวัน นับแต่วันที่ ประกาศฉบับนี้มีผลใช้บังคับ และถ้า วัตถุอันตรายใดจะต้องขึ้นทะเบียนด้วย ก็ให้ยื่นคำขอขึ้นทะเบียนภายในกำหนด เวลาดังกล่าวด้วย และเมื่อได้ยื่นคำขอ ขึ้นทะเบียนแล้ว ให้ผู้นั้นประกอบกิจการ ไปพลางก่อนได้จนกว่าพนักงาน เจ้าหน้าที่ จะสั่งไม่รับขึ้นทะเบียน ตามคำขอนั้น <p>กำหนดรายชื่อวัตถุอันตรายตามบัญชี ท้ายประกาศ จำนวน 59 ชนิด เป็นวัตถุ อันตรายที่ไม่อนุญาตให้แจ้งข้อเท็จจริง ของผู้นำเข้า หรือผู้ส่งออกซึ่งวัตถุ อันตรายที่กรมโรงงานอุตสาหกรรม มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ ผ่านระบบ สัญญาณคอมพิวเตอร์เข้ากับระบบ เครือข่ายคอมพิวเตอร์ของกรมโรงงาน อุตสาหกรรม ตามระเบียบกรมโรงงาน อุตสาหกรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการแจ้งข้อเท็จจริงของ ผู้นำเข้า หรือผู้ส่งออกซึ่งวัตถุอันตราย ที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมมีอำนาจ หน้าที่รับผิดชอบ (วอ./อก.6) โดย ผ่านระบบสัญญาณคอมพิวเตอร์ของ กรมโรงงานอุตสาหกรรม พ.ศ. 2547</p>	<p>เล่ม 121 ตอนพิเศษ 132ง ลงวันที่ 26 พฤศจิกายน 2547</p>

พระราชบัญญัติ	เรื่อง	สาระสำคัญ	ประกาศใน ราชกิจจานุเบกษา
พระราชบัญญัติ วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 (ต่อ)	<p>5. ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ยกเว้นการปฏิบัติของการมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายเพื่อใช้รับจ้าง ตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ</p> <p>6. ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการในการผลิต การนำเข้า การส่งออก และการมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายที่กรมวิชาการเกษตรเป็นผู้รับผิดชอบ พ.ศ. 2547</p>	<p>กำหนดให้ผู้มีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายที่เป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาได้รับขึ้นทะเบียนไว้แล้ว เพื่อใช้รับจ้าง ทำความสะอาดพาหนะ ทำความสะอาดหรือซักแห้งเครื่องนุ่งห่ม และกำจัดตัวเบียนภายนอกของสัตว์เลี้ยงให้ได้รับการยกเว้นไม่ต้องแจ้งการค้าเนิมนการและการขออนุญาตตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535</p> <ul style="list-style-type: none"> ยกเลิกประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการในการผลิต การนำเข้า และการมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายที่กรมวิชาการเกษตรเป็นผู้รับผิดชอบ พ.ศ. 2538 และประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เรื่องกำหนดสถานที่ขออนุญาตมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 ที่กรมวิชาการเกษตรเป็นผู้รับผิดชอบ พ.ศ. 2539 กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการผลิต การนำเข้า การส่งออก และการมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายที่กรมวิชาการเกษตรเป็นผู้รับผิดชอบ 	<p>เล่ม 121 ตอนพิเศษ 63ง ลงวันที่ 7 มิถุนายน 2547</p> <p>เล่ม 121 ตอน พิเศษ 33ง ลงวันที่ 22 มีนาคม 2547</p>
พระราชบัญญัติ ส่งเสริมและรักษา สิ่งแวดล้อม แห่งชาติ พ.ศ. 2535	ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 25 (พ.ศ. 2547) เรื่อง กำหนดมาตรฐานคุณภาพพิน	<p>กำหนดมาตรฐานการปนเปื้อนสารอันตรายที่ยอมให้มีได้ในดินโดยไม่ก่อให้เกิดอันตรายหรือมีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนที่สัมผัสผิวดินทั้งทางตรงและทางอ้อม ได้แก่ สารอินทรีย์ระเหยง่าย (Volatile Organic Compound) โลหะหนัก (Heavy Metals) สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ (Pesticides) และสารพิษอื่นๆ โดยจำแนกตามลักษณะการใช้ประโยชน์ในที่ดินเป็น 2 ประเภท คือ</p> <p>(1) มาตรฐานคุณภาพพินที่ใช้ประโยชน์เพื่อการอยู่อาศัยและเกษตรกรรม มาตรฐานคุณภาพพินที่ใช้ประโยชน์เพื่อการอื่นนอกเหนือจากข้อ (1)</p>	<p>เล่มที่ 121 ตอนพิเศษ 119ง ลงวันที่ 20 ตุลาคม 2547</p>

การปนเปื้อนของสารแคดเมียมในลุ่มน้ำแม่ตา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

จากรายงานผลการศึกษารายการปนเปื้อนของสารแคดเมียมในดินและพืชผลการเกษตร บริเวณห้วยแม่ตา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ของสถาบันจัดการทรัพยากรน้ำนานาชาติ (International Water Management Institute - IWMI) ร่วมกับกรมวิชาการเกษตร (DOA) ภายใต้โครงการความร่วมมือ IWMI - DOA Collaborative Project 1998 - 2003 ตรวจพบการปนเปื้อนของสารแคดเมียมในตัวอย่างสิ่งแวดล้อมสูง จึงได้นำรายงานเสนอต่อกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

รูปที่ 1 สภาพทั่วไปของพื้นที่

รูปที่ 2 สภาพทั่วไปของพื้นที่

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจตรวจสอบและแก้ไขปัญหาการปนเปื้อนของสารแคดเมียม อำเภอแม่สอด จังหวัดตากขึ้น เมื่อวันที่ 6 มกราคม 2547 โดยมีปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นประธานและมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมเป็นคณะทำงาน เพื่อตรวจสอบและแก้ไขปัญหาการปนเปื้อนของสารแคดเมียมในบริเวณตำบลพระธาตุผาแดงซึ่งคาดว่าจะได้รับผลกระทบ ผลการตรวจสอบพบว่าคุณภาพน้ำใต้ดินน้ำผิวดิน สัตว์น้ำ ยังอยู่ในระดับที่ปลอดภัยต่อการบริโภค ตะกอนดินในท้องน้ำของห้วยแม่ตามีระดับการปนเปื้อนของสารแคดเมียมเกินค่ามาตรฐานตลอดลำห้วย (ยกเว้นบริเวณต้นน้ำ) ซึ่งค่าสูงสุดสูงเกินค่ามาตรฐานของประเทศแคนาดาถึง 100 เท่า ส่วนดินพื้นที่เกษตรซึ่งใช้น้ำจากห้วยแม่ตาเพื่อการเพาะปลูก พบการปนเปื้อนของสารแคดเมียมสูงเกินมาตรฐาน ซึ่งลักษณะการกระจายตัวของสารแคดเมียมในพื้นที่เกษตรกรรมมีลักษณะเข้มข้นในจุดที่ใกล้กับจุดรับน้ำจากคูส่งน้ำชลประทานพื้นบ้าน (ลำเหมือง) และลดลงตามระยะทาง โดยสามารถประมาณการณเบื้องต้นของขอบเขตการปนเปื้อนและควบคุมการเพาะปลูกในห้วยแม่ตาและห้วยแม่กุ ครอบคลุมเนื้อที่ประมาณ 8,000 ไร่ (ดังรูปที่ 3 แสดงขอบเขตการปนเปื้อนเบื้องต้น) รวมทั้งข้าวที่เพาะปลูกในพื้นที่ (ผลผลิตในปี 2546) พบว่ามีปริมาณสารแคดเมียมในช่วงตั้งแต่น้อยมากจนตรวจไม่พบจนถึง

5 มิลลิกรัมต่อกิโลกรัมข้าว ซึ่งเกณฑ์มาตรฐานการบริโภคของ Codex Committee on Food Additives and Contaminants) กำหนดไว้ไม่เกิน 0.2 มิลลิกรัมต่อกิโลกรัมข้าว

นอกจากนี้ ยังทำการตรวจสอบแคดเมียมในร่างกายของประชาชนในเขตตำบลพระธาตุผาแดง ตำบลแม่ตาวและตำบลแม่กุของพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยแม่ตาวและห้วยแม่กุ จำนวน 9,000 ราย พบว่าประมาณร้อยละ 11.2 ของประชากรที่สำรวจและทราบผลการวิเคราะห์แล้ว มีระดับสารแคดเมียมค่อนข้างสูง ซึ่งมีความเสี่ยงที่จะเกิดภาวะพิษจากแคดเมียมในไตเรื้อรัง และร้อยละ 2.7 มีระดับสารแคดเมียมสูง ซึ่งมีความเสี่ยงมากที่สุดที่จะเกิดภาวะพิษจากแคดเมียมในไตเรื้อรัง

รูปที่ 3 แสดงขอบเขตการปนเปื้อนเบื้องต้น

จากผลการตรวจสอบสภาพปัญหาข้างต้น แสดงให้เห็นว่าประชาชนมีความเสี่ยงด้านสุขภาพอนามัยและคุณภาพชีวิต รองนายกรัฐมนตรี (นายจตุรนต์ ฉายแสง) จึงได้จัดประชุมหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำแผนการแก้ไขปัญหาผลกระทบจากการปนเปื้อนสารแคดเมียมบริเวณลุ่มน้ำแม่ตาวระยะสั้นรวม 5 กิจกรม ประกอบด้วย แผนการจัดการข้าวที่ปนเปื้อน แผนการตรวจสอบและจัดการข้าวผลผลิตใหม่ แผนการกำหนดเขตควบคุมการเพาะปลูกและพัฒนาอาชีพ แผนการติดตาม เฝ้าระวังสุขภาพอนามัยของประชาชนและแผนการประชาสัมพันธ์ เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 92,135,600 บาท ซึ่งคณะรัฐมนตรี ได้มีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 2547 โดยมอบให้จังหวัดตากเป็นหน่วยงานหลักดำเนินการ

ทั้งนี้จังหวัดตากได้ทำการจัดซื้อข้าวเปลือกในฤดูการผลิตปี 2546 / 2547 ที่ปนเปื้อนสารแคดเมียมจากเกษตรกรในตำบลแม่ตาวและตำบลพระธาตุผาแดง จัดเก็บไว้เพื่อนำไปกำจัดทำลายที่โรงปูนซีเมนต์ในจังหวัดสระบุรีภายในเดือนมีนาคม 2548 และได้ดำเนินการทำลายต้นข้าวผลผลิตใหม่ที่คาดว่าจะให้ผลผลิตข้าวที่ปนเปื้อนสารแคดเมียม โดยมีการชดเชยค่าลงทุนให้แก่เกษตรกรด้วย นอกจากนี้จังหวัดตากยังได้ดำเนินการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ปลอดสารแคดเมียมทดสอบผลกระทบของสารแคดเมียมที่ซึมซับปนเปื้อนในข้าว และให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจและสุขภาพ รวมทั้งประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานให้ประชาชนรับทราบ ขณะเดียวกันกรมพัฒนาที่ดินได้ทำการศึกษาดูงานกระบวนการลดการปนเปื้อนของสารแคดเมียมในเมล็ดข้าว รวมทั้งมีการพัฒนาแบบจำลองคณิตศาสตร์ ซึ่งสามารถนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดขอบเขตการปนเปื้อนของสารแคดเมียมว่ามีผลกระทบกระจายในพื้นที่เกษตรกรรมของเกษตรกรไปมากน้อยเพียงใด เพื่อหาแนวทางหรือมาตรการในการกำจัดฟื้นฟูสารแคดเมียมในดินให้มีระดับที่ปลอดภัยต่อการเพาะปลูกข้าวหรือพืชเศรษฐกิจอื่นต่อไป คาดว่าการศึกษาจะแล้วเสร็จทันฤดูกาลเพาะปลูกปี 2548

ปัญหาการใช้สารเคมี ในสวนส้ม พื้นที่อำเภอ ไชยปราการ อำเภอฝาง และ อำเภอแม่ฮาย จังหวัดเชียงใหม่

ส้มเขียวหวานเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญมีแหล่งปลูกขนาดใหญ่ในพื้นที่ลุ่มน้ำฝาง ในเขตท้องที่อำเภอไชยปราการ อำเภอฝาง และอำเภอแม่ฮาย จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากมีสภาพพื้นที่และภูมิอากาศเหมาะสม แต่เนื่องจากส้มเป็นพืชที่มีแมลงศัตรูพืชและโรครบกวน ดังนั้นเกษตรกรจึงมีการใช้สารเคมีการเกษตรจำนวนมากเพื่อป้องกันโรคและแมลงศัตรูพืช ผลจากการใช้สารเคมีดังกล่าวในช่วงปี พ.ศ. 2545-2546 ทำให้มีข้อร้องเรียนของประชาชนผ่านหน่วยงานราชการและสื่อมวลชนว่าราษฎรที่อาศัยบริเวณใกล้เคียงสวนส้มได้รับผลกระทบจากกลิ่นเหม็นรบกวน รวมทั้งผลกระทบจากสารเคมีตกค้างในสิ่งแวดล้อม และต่อมาคณะรัฐมนตรีในคราวการประชุมเมื่อวันที่ 23 กันยายน 2546 มีมติเห็นชอบตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสนอให้มีการประกาศพื้นที่ปลูกส้มใน 3 อำเภอ คือ อำเภอไชยปราการ อำเภอฝาง และอำเภอแม่ฮายจังหวัดเชียงใหม่เป็นพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ทั้งนี้เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวตั้งอยู่ในเขตต้นน้ำและส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่อนุรักษ์ซึ่งมีระบบนิเวศที่เปราะบาง สมควรควบคุมการใช้สารเคมีในสวนส้มในบริเวณดังกล่าว

การดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จังหวัดเชียงใหม่ได้แต่งตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการประกอบกิจการสวนส้มในพื้นที่อำเภอไชยปราการ อำเภอฝาง และอำเภอแม่ฮาย เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ทั้ง 3 อำเภอ และได้แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาจากการประกอบกิจการสวนส้มในด้านต่างๆ รวม 6 คณะ คือ

1. คณะทำงานศึกษาผลกระทบจากการประกอบกิจการสวนส้มที่มีต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม เพื่อประกาศให้กิจการสวนส้มเป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ
2. คณะทำงานเพื่อการประกาศพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม
3. คณะทำงานเพื่อเร่งรัดการพิสูจน์สิทธิในที่ดิน และดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
4. คณะทำงานจัดระเบียบการใช้ที่ดินในพื้นที่สูงหรือพื้นที่อนุรักษ์
5. คณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหารองงานต่างดาว
6. คณะทำงานเพื่อพิจารณาผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและวิถีชีวิต

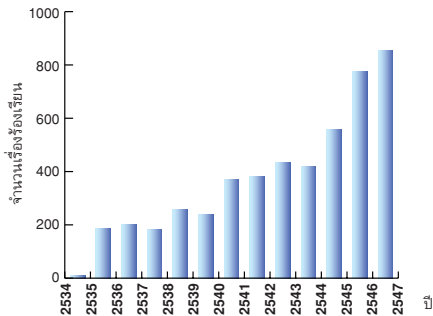

การดำเนินงานของคณะทำงานเพื่อการประกาศพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมในลุ่มน้ำฝางประกอบด้วยผู้แทนของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค 1 เชียงใหม่ กรมควบคุมมลพิษ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้ประกอบการสวนส้มและประชาชนผู้ได้รับผลกระทบ ได้ยกร่างแผนการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในลุ่มน้ำฝางเพื่อใช้เป็นกรอบการดำเนินงานในช่วงปี พ.ศ. 2548 - 2552 ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ ยุทธศาสตร์การเฝ้าระวังและป้องกันคุณภาพสิ่งแวดล้อมในลุ่มน้ำฝาง ยุทธศาสตร์การศึกษาวิจัย และยุทธศาสตร์การป้องกันและลดผลกระทบจากการดำเนินกิจการด้านการเกษตร โดยจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไป เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2547 ณ อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งได้ยกร่างมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อำเภอไชยปราการ อำเภอฝาง และอำเภอแม่ฮาด และสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในฐานะเลขานุการคณะอนุกรรมการพิจารณาการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมในเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมภายใต้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ได้นำมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมไปดำเนินการยกย่องประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่อไป

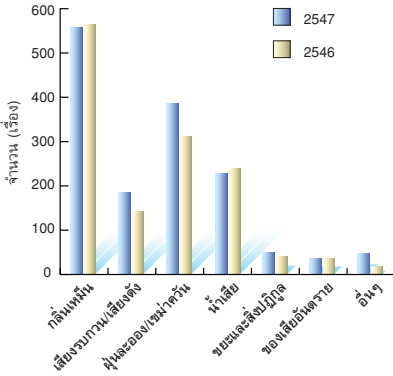
การร้องเรียนปัญหามลพิษ

การร้องเรียนด้านมลพิษ ยังคงมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นจากปี 2546 (รูปที่ 1) โดยในปี 2547 ตั้งแต่เดือนมกราคมถึงธันวาคมมีการร้องเรียนปัญหามลพิษมายังกรมควบคุมมลพิษ จำนวนรวมทั้งสิ้น 853 เรื่อง เพิ่มขึ้นจากปี 2546 ซึ่งมีจำนวน 777 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 9

ปี 2547 ปัญหามลพิษที่ได้รับการร้องเรียนมากที่สุดยังคงเหมือนปี 2546 นั่นคือปัญหากลิ่นเหม็น มีการร้องเรียนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 39 รองลงมาคือ ปัญหาฝุ่นละอองหรือเขม่าควัน ปัญหาหน้าเสีย และปัญหาเสียงรบกวน คิดเป็นร้อยละ 26 ร้อยละ 15 และร้อยละ 12 ตามลำดับ (รูปที่ 2)

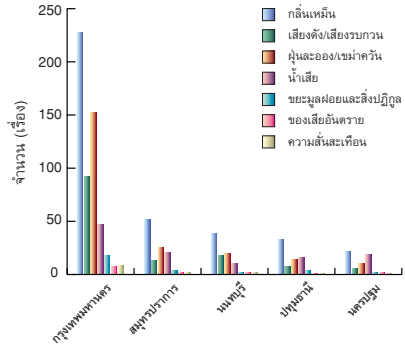
รูปที่ 1 จำนวนเรื่องร้องเรียนระหว่างปี 2535-2547

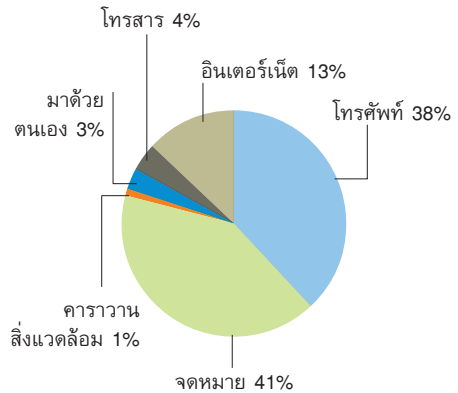
รูปที่ 2 ปัญหามลพิษที่มีการร้องเรียนระหว่างปี 2546-2547

จังหวัดที่มีการร้องเรียนสูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ กรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ นนทบุรี ปทุมธานี และนครปฐม ตามลำดับ โดยมีจำนวนเรื่องร้องเรียนรวม 562 เรื่อง จาก 853 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 66 ของเรื่องร้องเรียนด้านมลพิษของทั้งประเทศ (ตาราง) ปัญหาที่ได้รับการร้องเรียนมากที่สุด ได้แก่ ปัญหากลิ่นเหม็น (รูปที่ 3)

ช่องทางในการแจ้งเรื่องร้องทุกข์มายังกรมควบคุมมลพิษมีหลายช่องทาง โดยช่องทางที่มีการใช้บริการมากที่สุด ได้แก่ จดหมาย คิดเป็นร้อยละ 41 รองลงมาได้แก่ โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต และโทรสาร คิดเป็นร้อยละ 38 13 และ 4 ตามลำดับ (รูปที่ 4)

รูปที่ 3 ปัญหามลพิษที่มีการร้องเรียนในจังหวัดที่มีการร้องเรียนสูงสุด 5 อันดับแรก ปี 2547

รูปที่ 4 ช่องทางการให้บริการรับแจ้งเรื่องร้องเรียน (คาราวานสิ่งแวดล้อม เริ่มดำเนินการเดือนพฤศจิกายน)

ตารางแสดงจังหวัดที่มีเรื่องร้องเรียน 5 อันดับแรก ระหว่างปี 2546-2547

	ปี 2547			ปี 2546		
	จังหวัด	จำนวน (เรื่อง)	ร้อยละ	จังหวัด	จำนวน (เรื่อง)	ร้อยละ
1. กรุงเทพมหานคร		352	42	1. กรุงเทพมหานคร	294	38
2. สมุทรปราการ		77	9	2. สมุทรปราการ	115	15
3. นนทบุรี		54	6	3. นครปฐม	43	6
4. ปทุมธานี		42	5	4. สมุทรสาคร	38	5
5. นครปฐม		37	4	5. นนทบุรี	28	4
รวม		562	66	รวม	518	67
จังหวัดอื่นๆ		291	34	จังหวัดอื่นๆ	259	33
รวม		853	100	รวม	777	100

การตรวจสอบและบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อม ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

กรมควบคุมมลพิษมีบทบาทและภารกิจเกี่ยวกับการควบคุม ป้องกัน และแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม อันเนื่องมาจากภาวะมลพิษ โดยมีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบและควบคุมแหล่งกำเนิดมลพิษ ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษมีอำนาจและหน้าที่ในการเข้าตรวจสอบ และออกคำสั่งกับเจ้าของหรือผู้ครอบครอง แหล่งกำเนิดมลพิษใดๆ ปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ยกเว้นแหล่งกำเนิดมลพิษที่เป็นโรงงานอุตสาหกรรมให้แจ้งกรมโรงงาน อุตสาหกรรมดำเนินการตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ก่อน หากพนักงานเจ้าหน้าที่ดังกล่าวไม่ดำเนินการ กรมควบคุมมลพิษ จึงจะดำเนินการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมฯ ต่อไป

ปี 2547 กรมควบคุมมลพิษ ได้ดำเนินโครงการติดตามตรวจสอบการจัดการมลพิษจาก แหล่งกำเนิดมลพิษที่ถูกควบคุมตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 จำนวน 4 ประเภท ได้แก่ การตรวจสอบน้ำทิ้งจากฟาร์มสุกร การตรวจสอบน้ำทิ้งจาก อาคารประเภท ก. (ในเขตกรุงเทพมหานคร) การตรวจสอบน้ำทิ้งจากนิคมอุตสาหกรรมและกิจการ ที่มีลักษณะคล้ายกัน และการจัดการมลพิษจากเหมืองหินและโรงโม่หิน

● ฟาร์มสุกร

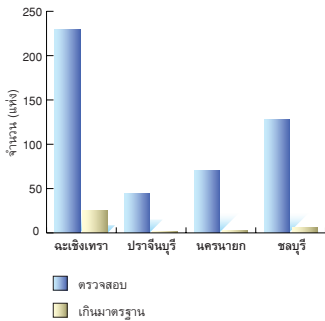
กรมควบคุมมลพิษ ดำเนินการตามแผน ติดตามตรวจสอบฟาร์มสุกร ตั้งแต่ปลายเดือน กุมภาพันธ์ - กรกฎาคม 2547 ในพื้นที่ลุ่มน้ำ บางปะกง ได้แก่ จังหวัดฉะเชิงเทรา (จำนวน 230 แห่ง) จังหวัดปราจีนบุรี (จำนวน 45 แห่ง) จังหวัดนครนายก (จำนวน 72 แห่ง) และ จังหวัดชลบุรี (จำนวน 128 แห่ง) รวมทั้งสิ้น 475 แห่ง ปรากฏว่ามีฟาร์มสุกรที่ไม่ปฏิบัติตาม กฎหมายโดยระบายน้ำทิ้งมีค่าเกินเกณฑ์มาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้ง จำนวนทั้งสิ้น 37 แห่ง

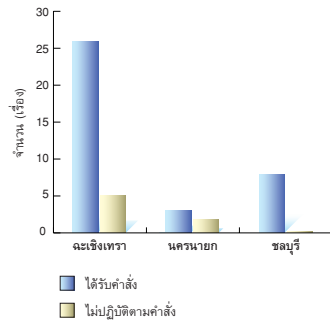
เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษมีคำสั่งให้ฟาร์มสุกรดังกล่าวปรับปรุงแก้ไขระบบบำบัดน้ำเสียให้มี ประสิทธิภาพเพียงพอที่จะบำบัดน้ำเสียให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน และได้ติดตามตรวจสอบ หลังครบกำหนดคำสั่งดังกล่าวบางส่วนในจังหวัดนครนายก จังหวัดฉะเชิงเทรา และชลบุรี (จำนวน 24 แห่งจากทั้งหมด 37 แห่ง) ปรากฏว่า มีฟาร์มสุกรที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง จำนวน 7 แห่ง ซึ่ง กรมควบคุมมลพิษจะได้ดำเนินการตามกฎหมายกับเจ้าของหรือผู้ครอบครองฟาร์มสุกรดังกล่าวต่อไป

ผลการตรวจสอบการระบายน้ำทิ้งจากฟาร์มสุกร

ผลการติดตามตรวจสอบการระบายน้ำทิ้งจากฟาร์มสุกร

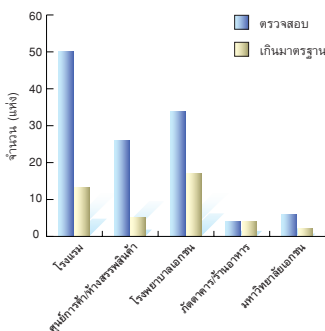

อาคารประเภท ก.

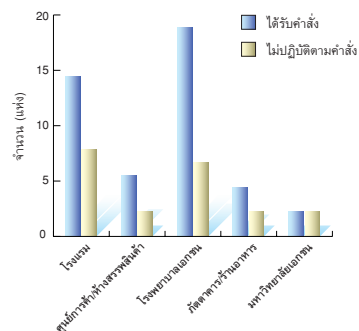
กรมควบคุมมลพิษดำเนินการตรวจสอบการระบายน้ำทิ้งจากอาคารประเภท ก. ประเภทโรงแรม ศูนย์การค้าหรือห้างสรรพสินค้า โรงพยาบาลเอกชน ภัตตาคารหรือร้านค้า และมหาวิทยาลัยเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร เฉพาะเขตพื้นที่ที่ไม่มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมจำนวนทั้งสิ้น 120 แห่ง ปรากฏว่ามีอาคารที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย จำนวน 41 แห่ง ประกอบด้วยอาคารที่ระบายน้ำทิ้งมีค่าเกินเกณฑ์มาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้ง หรือลักลอบระบายน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะโดยไม่ใช้ระบบบำบัดน้ำเสีย จำนวน 38 แห่ง และอาคารที่ไม่มีระบบบำบัดน้ำเสีย 3 แห่ง

เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษมีคำสั่งให้อาคารดังกล่าวปรับปรุงแก้ไขระบบบำบัดน้ำเสียให้มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะบำบัดน้ำเสียให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน แจ้งเตือนให้อาคารที่ลักลอบระบายน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะโดยไม่ใช้ระบบบำบัดน้ำเสีย นำน้ำเสียที่ไม่ผ่านการบำบัดไปบำบัดโดยระบบบำบัดน้ำเสียที่มีอยู่โดยทันที และก่อสร้าง ติดตั้งหรือจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสีย และได้ติดตามตรวจสอบหลังครบกำหนดคำสั่งดังกล่าวบางส่วน (จำนวน 34 แห่งจากทั้งหมด 41 แห่ง) ปรากฏว่ามีอาคารที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง จำนวน 19 แห่ง ซึ่งกรมควบคุมมลพิษจะได้ดำเนินการตามกฎหมายกับเจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารดังกล่าว ต่อไป

ผลการตรวจสอบการระบายน้ำทิ้งจากอาคารประเภท ก.

ผลการติดตามตรวจสอบการระบายน้ำทิ้งจากอาคารประเภท ก.

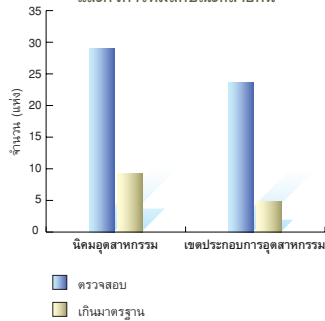

● นิคมอุตสาหกรรมและ กิจการที่มีลักษณะคล้ายกัน

กรมควบคุมมลพิษดำเนินการตรวจสอบการระบายน้ำทิ้งจากนิคมอุตสาหกรรม จำนวน 29 แห่ง และเขตประกอบการอุตสาหกรรม จำนวน 23 แห่ง ปรากฏว่า นิคมอุตสาหกรรม จำนวน 10 แห่ง และเขตประกอบการอุตสาหกรรม จำนวน 5 แห่ง ระบายน้ำทิ้งมีค่าเกินเกณฑ์มาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้ง

กรมควบคุมมลพิษได้มีหนังสือแจ้งไปยังกรมโรงงานอุตสาหกรรม การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และจังหวัดที่นิคมอุตสาหกรรมหรือเขตประกอบการอุตสาหกรรมนั้นตั้งอยู่ เพื่อพิจารณาสั่งการและกำกับดูแล ปรับปรุง แก้ไขระบบบำบัดน้ำเสียให้มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะบำบัดน้ำเสียให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน ก่อนระบายออกสู่แหล่งน้ำสาธารณะหรือสิ่งแวดล้อมภายนอก โดยกรมควบคุมมลพิษจะติดตามตรวจสอบการระบายน้ำทิ้งของนิคมอุตสาหกรรมและเขตประกอบการอุตสาหกรรมต่อไป

ผลการตรวจสอบน้ำทิ้งจากนิคมอุตสาหกรรม
และกิจการที่มีลักษณะคล้ายกัน

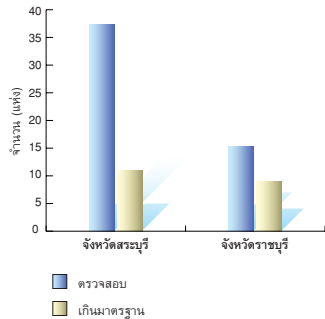

● เหมืองหินและโรงโม่หิน

กรมควบคุมมลพิษร่วมกับกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ฝ่ายอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่จังหวัดสระบุรี ฝ่ายอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่จังหวัดราชบุรี สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 7 จังหวัดสระบุรี สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 8 จังหวัดราชบุรี สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสระบุรี สำนักงาน

เทศบาลตำบลหน้าพระลาน และองค์การบริหารส่วนตำบลที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการตรวจสอบการจัดการมลพิษจากเหมืองหินและโรงโม่หินพื้นที่ตำบลหน้าพระลานอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี และพื้นที่ใกล้เคียง จำนวน 37 แห่ง และจังหวัดราชบุรี จำนวน 16 แห่ง ปรากฏว่าโรงโม่หินในพื้นที่ตำบลหน้าพระลาน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี และพื้นที่ใกล้เคียง ระบายฝุ่นละอองเกินมาตรฐาน 11 แห่ง และโรงโม่หินในพื้นที่จังหวัดราชบุรี ระบายฝุ่นละอองเกินมาตรฐาน 10 แห่ง

ผลการตรวจสอบการระบายฝุ่นละอองจากโรงโม่ บด หรือย่อยหิน

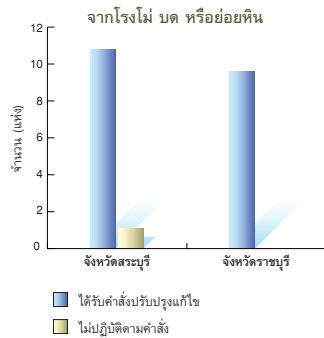

กรมควบคุมมลพิษได้มีหนังสือแจ้งผลดำเนินการตรวจสอบให้กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ จังหวัดสระบุรี และจังหวัดราชบุรี พิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ ซึ่งต่อมาจังหวัดสระบุรี และจังหวัดราชบุรี แจ้งว่า ได้สั่งการให้โรงโม่หินที่ระบายฝุ่นละอองเกินมาตรฐานทั้ง 21 แห่ง ระงับการโม่หิน และให้ปรับปรุงแก้ไขโรงโม่หิน ได้แก่ แก้ไขระบบกำจัดฝุ่นละออง มีมาตรการทำความสะอาดหรือจัดเก็บฝุ่น/ดินตามพื้นโรงโม่ ลานดิน ถนนภายใน จัดให้มีบ่อล้างล้อ ปลูกดันไม้ตามแนวรั้ว และติดตั้งมิเตอร์น้ำสำหรับระบบควบคุมฝุ่นละอองที่เป็นระบบสเปรย์น้ำ

กรมควบคุมมลพิษดำเนินการติดตามตรวจสอบโรงโม่หินในพื้นที่จังหวัดสระบุรี และ จังหวัดราชบุรี พบว่าโรงโม่หินส่วนมากให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองและปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่สั่งการดังกล่าว ซึ่งในการตรวจสอบในแต่ละเดือน มีโรงโม่หินเพียง 1 แห่งเท่านั้นที่ระบายฝุ่นละอองเกินค่ามาตรฐาน

ผลการติดตามตรวจสอบการระบายฝุ่นละออง

การตรวจสอบตรวจจับและห้ามใช้รถยนต์ควันดำ

กรมควบคุมมลพิษ ร่วมกับ กองบังคับการตำรวจจราจร กรมการขนส่งทางบก กรุงเทพมหานคร และองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ ดำเนินการตรวจสอบตรวจจับ และห้ามใช้รถยนต์ (ดีเซล) ควันดำทั่วพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

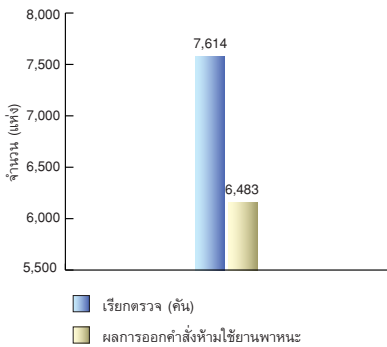
1. การตรวจสอบตรวจจับรถยนต์ ได้แก่ รถกระบะ รถตู้ ตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล

กองบังคับการตำรวจจราจร ร่วมกับกรุงเทพมหานคร และกรมควบคุมมลพิษ ดำเนินการตรวจสอบตรวจจับและห้ามใช้รถยนต์ควันดำ โดยการออกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ด้วยการทำเครื่องหมาย “ห้ามใช้เด็ดขาด” หรือ “ห้ามใช้ชั่วคราว” แก่รถยนต์ที่มีมลพิษเกินมาตรฐาน (ควันดำ) โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ได้เรียกตรวจรถยนต์ที่มีสภาพที่อาจก่อให้เกิดมลพิษ (ควันดำ) จำนวน 7,614 คัน ผลปรากฏว่าถูกคำสั่ง “ห้ามใช้ชั่วคราว” จำนวน 6,483 คัน คิดเป็นร้อยละ 85

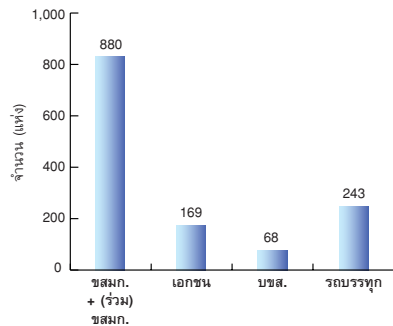

กรุงเทพมหานคร และกรมควบคุมมลพิษได้กำหนดสถานที่เพื่อแจ้งขอยกเลิกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะ จำนวน 7 แห่ง ซึ่งดำเนินการโดยกรุงเทพมหานคร จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ กองโรงงานช่างกล (กทม.2) ศูนย์ซ่อมกองโรงงานช่างกลสาขาดอนเมือง สาขาพระเวศ สาขาราชบุรีบูรณะ และสาขาภาษีเจริญ และกรมควบคุมมลพิษดำเนินการอีก 2 แห่ง ได้แก่ สถานีตำรวจขุนานลอยฟ้าและอาคารกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในปี 2547 พบว่ามีกรแจ้งขอยกเลิกคำสั่ง “ห้ามใช้ชั่วคราว” จำนวน 4,980 คัน หรือคิดเป็นร้อยละ 77

ผลการตรวจสอบตรวจจักรถยนต์ควันดำตาม พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

ผลการออกคำสั่งห้ามใช้รถยนต์ควันดำตาม พ.ร.บ. การขนส่งทางบก พ.ศ. 2522

2. การตรวจสอบตรวจจักรถยนต์ ได้แก่ รถโดยสาร รถบรรทุก ตามกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบก

กรมการขนส่งทางบก ร่วมกับองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ กรุงเทพมหานคร และกรมควบคุมมลพิษ ดำเนินการตรวจสอบตรวจจับและห้ามใช้รถยนต์ควันดำโดยการออกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะตามพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 ด้วยการทำเครื่องหมาย “ห้ามใช้” แกรถยนต์ที่มีมลพิษ

เกินมาตรฐาน (ควันดำ) ผลดำเนินการในปี 2547 พบว่า จำนวนรถยนต์ที่ถูกเรียกตรวจสอบจำนวน 89,311 คัน พบว่ามีควันดำเกินมาตรฐานและพ้นเครื่องหมายห้ามใช้แล้วทั้งสิ้น 1,360 คัน หรือคิดเป็นร้อยละ 1.5 แบ่งเป็นรถโดยสารขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพและรถร่วมจำนวน 880 คัน หรือร้อยละ 65 รถโดยสารเอกชน จำนวน 169 คัน หรือร้อยละ 12 รถโดยสารของบริษัทขนส่ง จำกัด จำนวน 68 คัน หรือร้อยละ 5 และรถบรรทุก 243 คัน หรือร้อยละ 18

กรมควบคุมมลพิษ
POLLUTION CONTROL DEPARTMENT

www.pcd.go.th